

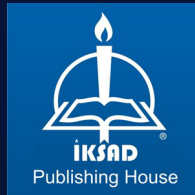

GENEL MUHASEBE 1 UYGULAMALARI

Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliğine ve Güncel Vergi Mevzuatına Göre Örnek Uygulamalar

Dr. Aykan COŞKUN

2. BASKI

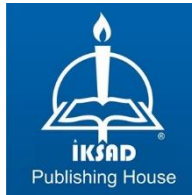

GENEL MUHASEBE 1 UYGULAMALARI

**Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliğine ve Güncel Vergi
Mevzuatına Göre Örnek Uygulamalar**

Dr. Aykan COŞKUN

2. BASKI

Copyright © 2021 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social

Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2021©

ISBN: 978-625-7562-29-4

Cover Design: İbrahim KAYA

September / 2021

Ankara / Turkey

Size = 16x24 cm

ÖNSÖZ

Muhasebe gerek ticari işletmeleri, gerek mal veya hizmet üreten işletmeleri, gerekse yatırımcı, devlet... gibi üçüncü kişileri yakından ilgilendiren geniş bir kavramdır. İşletmelerin elde ettiği gelirleri, bu gelirlere ulaşması için yapması gereken giderleri ve maliyetleri vardır. Parasal nitelikteki işlem ve olaylardan kaynaklanan bu gelir ve giderlerin sınıflandırılarak kayıt altına alınması gerekmektedir.

Ülkemizde bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının tek düzen çerçevesinde kayıt altına alınması, mali tablolarla ilgili kişilere sunulan bilgilerin standart, kıyaslanabilir bir şekilde işletmenin mali durumunu yansıtması ve denetimi amacıyla tek düzen hesap planı hazırlanmıştır. Ülkemizde tekdüzen muhasebe uygulamaları ilk olarak 1972 yılında kamu işletmelerinde başlamıştır. 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren ise özel işletmelere tekdüzen muhasebe uygulamaları zorunluluğu getirilmiştir.

Çalışmada, tekdüzen muhasebe uygulamaları için yayınlanan 15 uygulama genel tebliği incelenmiş, bu tebliğlere göre örnek uygulamalar geliştirilmiştir. Geliştirilen örnek uygulamalarda güncel vergi oranları ve düzenlemelerin göz önünde bulundurulmasına dikkat edilmiştir. Çalışmada, bilançonun aktifinde yer alan hesapların dönem içi uygulama örnekleri ve envanter işlemleri bulunmaktadır. Tebliğlerden mevcut şekliyle alınan kavram, ilke ve hesapların işleyiş kuralları italik yazım karakteriyle gösterilmiştir.

Babamın aziz anısına...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
MUHASEBE TARİHİ	1
MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANINDA TÜRKİYE'DE YAŞANAN GELİŞMELER	4
MUHASEBE'NİN TÜRLERİ	5
Genel (Finansal) Muhasebe	5
Maliyet Muhasebesi	5
Yönetim Muhasebesi	5
MUHASEBE'NİN TEMEL KAVRAMLARI	6
<i>Sosyal Sorumluluk Kavramı</i>	6
<i>Kişilik Kavramı</i>	7
<i>İşletmenin Sürekliliği Kavramı</i>	7
<i>Dönemsellik Kavramı</i>	7
<i>Parayla Ölçülme Kavramı</i>	8
<i>Maliyet Esası Kavramı</i>	8
<i>Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı</i>	8
<i>Tutarlılık Kavramı</i>	9
<i>Tam Açıklama Kavramı</i>	9
<i>İhtiyatlılık Kavramı</i>	9
<i>Önemlilik Kavramı</i>	10
<i>Özün Önceliği Kavramı</i>	10
TEMEL MALİ TABLOLARIN DÜZENLENME İLKELERİ	11
Gelir Tablosu Düzenleme İlkeleri	11
Bilanço Düzenleme İlkeleri	13
MUHASEBE KAYITLARINDA KULLANILAN DEFTERLER	19

Yevmiye Defteri (Günlük Defter)	19
Defter-i Kebir(Büyük Defter)	20
HESAP KAVRAMI, TEKDÜZEN HESAP PLANI VE HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARINA GENEL BİR BAKIŞ	21
MUHASEBE SÜRECİ(DÖNEMİ) VE ÖRNEK UYGULAMA	23
MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMALARI GENE TEBLİĞİ	39
DÖNEN VARLIKLAR	39
Hazır Değerler.....	40
Menkul Kıymetler	61
Ticari Alacaklar	70
Diğer Alacaklar	86
Stoklar	93
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	98
Gelecek Aylara Ait Giderler	99
Diğer Dönen Varlıklar	104
DURAN VARLIKLAR	114
Ticari Alacaklar	115
<i>Diğer Alacaklar</i>	116
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	129
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	133
KAYNAKÇA	134

MUHASEBE TARİHİ

Muhasebenin ilk izlerine yaklaşık 10.000 yıl önce Mezopotamya’da Sümerler tarafından geliştirilen jetonlu muhasebe sisteminde rastlanabilmektedir. Arkeolojik kazılara dayandırılan antik çağdaki bu sistem, hem bilinen ilk yazı sistemini hem de miktar ve birimleri temsil eden şekillerle soyut sayıları kullanmaktaydı (Mouck, 2004:1).

MÖ 8000-3700 yıllarında küçük yerleşim yerlerinin yayılmasıyla ekonomik faaliyetlerde Dicle ve Fırat nehirlerinden faydalanılmış bu da yılda iki tahıl hasadına olanak tanıyarak sığır yetiştiriciliğine uygun koşullar sağlamıştır. Koniler veya küreler gibi basit geometrik formlara dönüştürülen jetonlar, tarım topluluklarında ürünlerin kime ait olduğunu belirlemek ve ürünleri güvence altına almak için kişisel mülklerin listelerine kaydedilmiştir. Jetonlar, M.Ö. 5.000’de şehir devletlerin oluşmasından sonra hazine tarafından alınan vergi ve haraçların hesaplanmasına, tahsilatına yardımcı olmak için geliştirilmiştir (Carmona ve Ezzamel, 2006:182).

Mezopotamya’da kayıt defteri, bugünkü karşılığı muhasebeci olan kâtip tarafından tutulmuştur. Kâtibin görevleri, tüm işlemlerin anlaşılması, ticari işlem koduna uyumun sağlanması ve işlemlerin kil tablete kaydetmesi açısından kapsamlıdır. Her ne kadar özellikle Mısır’da bataklıklarda yetişen, ot gibi uzun bir bitki olan papirüs yazmak için kullanılan kağıtlar da kullanılmıştır. Ayrıca tüy yerine, yazı mürekkebi uygulanmasında papirüsün kendisi de kullanılmıştır (Omagbon, 2015:1395).

Eski Mısır piramitlerin yapımı ile ilgili bilgi bulunmamasına rağmen Nil Nehri boyunca binlerce yıl yaşayan medeniyetin kayıt kültürü vardır. Eski mısırdaki tahıl ambarlarının envanter kayıtları ve işçilik hesapları kayıt altına alınmıştır. Kayıtlar, Nil Nehri etrafında yetişen papirüs bitkisinden yapılan ve kağıt olarak kullanılan malzemeye yapılmaktaydı (Güvemli, 2018: 11).

M.Ö. 2000 yıllarında Babilliler’de, M.Ö. 500 yıllarda muhasebenin izlerine Yunanlılar’da rastlanmıştır (Can, 2017:2-3). MS 1211 tarihli Florentine Bank Ledger’da mevduat sahibinin hesabının bir sayfada borçlandırıldığını ve diğerine yatırıldığını anlaşılmaktadır (Liu ve Yuan, 2011: 446).

Çift taraflı kayıt sisteminin 1296 yılında Floransa’da kullanıldığı belirtilmektedir, bu sistemin daha önce başka yerlerde kullanılması olasılıkları da bulunmaktadır.1363 yılında Farsça yazılan “Risale-i Felekiye/Kitab-us Siyagat” muhasebe kitabı anlamına gelen Abdullah İbn Muhammed İbn Kiya Al Mazandarani’nin eserinde muhasebenin esaslarına rastlanmaktadır (Sevilengül, 2016:7). 1494 yılında Venedik’te yayınlanan “Summa Arithmetica”nın yazarı Luca Pacioli, “muhasebenin babası” olarak bilinmektedir. Fakat Luca Pacioli’nin başkalarının öğretilerinden yararlandığı unutulmamalıdır (Kızıl ve diğerleri, 2014:76). Luca Pacioli’den esinlenen Antonio Tagliente 1525’te Luminario di Aritmetica eserinde muhasebe ile ilgili konulara değinmiştir. 1540’ta Domenico Manzoni, Quaderno Doppio adlı eserinde yevmiye defteri (günlük defter) ve defter-i kebir (büyük defter)

teori ve uygulamalarını kaleme almıştır (Kaygusuz, Aslan, Kepçe, 2012:6).

Türkiye'de ilk kez çift taraflı kayıt sistemini esas alan defter sistemi 1850 yılında kabul edilen, Fransız Ticaret Kanunu'nun çevirisi olan "Kanunname-i Ticaret"e dayandırılabilir.¹ Daha sonraki süreçte, Alman Ticaret Kanununa dayanan 1926 yılında yürürlüğe giren 856 sayılı Ticaret Kanunuyla belli bir süre Alman muhasebe sisteminin etkileri görülmüştür (Sevilengül, 2016:8). 1960 yılından sonra Türkiye ile ABD arasındaki askeri ve ekonomik ilişkiler muhasebe uygulamalarını da etkilemiştir. ABD tarafından kullanılan, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (Generally Accepted Accounting Principles [GAAP]) dikkate alınarak muhasebeyle ilgili düzenlemeler yapılmıştır (Dinç ve Atasel, 2016:271). Küreselleşme ile tüm ülkelerde ortak bir muhasebe dili oluşturulmasına gereksinim duyulmuş, bu amaçla 1970'lerde çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Uluslararası Muhasebe Standartları oluşturulmuştur. Bu bağlamda Türkiye'de 2000 ve sonrası dönemde karma ekolün etkileri görülmektedir (Dinç, Atasel, 2016:272).

¹ <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319895#:~:text=Daha%20%C3%B6nce%201850%2C1926%20ve,entegrasyonunun%20sa%C4%9Flanmas%C4%B1nda%20rol%20almas%C4%B1%20idi.>

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANINDA TÜRKİYE'DE YAŞANAN GELİŞMELER

Türkiye’de faaliyet gösteren tüm işletmeler vergi yasalarımıza göre muhasebe kayıtlarını Tekdüzen Hesap Planı (TDHP)’na göre yapmakta ve mali tablolarını raporlamaktadırlar. Payları borsada işlem gören ve bağımsız denetime tabi diğer işletmelerin finansal durumlarının yatırımcılar ve ilgili taraflarca uluslararası düzeyde değerlendirilebilmesi için TDHP kayıtlarının Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na uygun hale getirilerek raporlanması gerekmektedir. Bu bağlamda payları borsada işlem gören ve bağımsız denetime tabi diğer işletmeler hem TDHP hem de UMS/UFRS için iki ayrı kayıt ve raporlama yapmaktadır. Finansal raporların uluslararası standartlara uygun olarak düzenlenmesi ve denetlenmesi için Uluslararası Muhasebe Standartlarını çevirerek yayınlayan Kamu Gözetim Kurumu, mevcut haliyle tüm işletmelerin ihtiyacına cevap vermeyen TDHP’ni güncellemek için 13/12/2018’de Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı yayınlanarak söz konusu taslağı 01/03/2019’a kadar, görüş ve önerilere açmıştır. Sonraki süreçte taslak hesap planı güncellenerek tekrar yayınlanmıştır. Taslak hesap planını girişimci derneklerinin desteklediği görülmekte, fakat bu destek yetersiz kalmaktadır. Diğer paydaşların yeni hesap planına destek verdiği an yeni hesap planının uygulamaya geçmesi beklenmektedir.

MUHASEBE'NİN TÜRLERİ

İşletmelerin faaliyet konularının farklılaşması, söz konusu işletmelerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek muhasebe türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Faaliyet konusu mal alım/satımı olan bir işletme için genel(finansal) muhasebe yeterli olurken; mal veya hizmet üreten işletme için ise maliyet, gider kontrolü, planlama gibi bilgiler önemli olduğundan maliyet muhasebesine gereksinim duyulmaktadır. Muhasebeyi genel(finansal), maliyet ve yönetim muhasebesi olarak üç türe ayırmak mümkündür.

Genel (Finansal) Muhasebe

Genel(finansal) muhasebe, işletmenin varlık ve kaynaklarında değişikliğe neden olan mali nitelikteki işlem ve olayları belgelere dayandırarak kaydeden, sınıflandıran, raporlayan, analiz ve yoruma olanak sağlayan bilimsel yöntem olarak tanımlanabilir.

Maliyet Muhasebesi

Maliyet muhasebesi, işletmelerin ürettiği mal veya hizmetlerin maliyetinin tespit edilmesi, işletme giderlerinin kontrolü, satış fiyatının belirlenmesi ve planlama gibi konular ile ilgilenen muhasebe türüdür (Yükçü, 2009:4).

Yönetim Muhasebesi

Yönetim muhasebesi, planlama, kontrol, koordinasyon ve örgütlenme aşamalarından oluşan yönetim sürecine katkıda bulunacak bilgilerin

üretimi ve aktarımı amacıyla maliyet muhasebesinden bilgi sağlayan muhasebe türüdür (Sevilengül, 2016:16).

MUHASEBE'NİN TEMEL KAVRAMLARI

26/12/1992 tarih 21447 numaralı resmî gazetede yayımlanan 01/01/1994 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin a bendinde muhasebenin temel kavramları açıklanmıştır. Söz konusu tebliğe göre sosyal sorumluluk kavramı, kişilik kavramı, işletmenin sürekliliği kavramı, dönemsellik kavramı, parayla ölçülme kavramı, maliyet esası kavramı, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, tutarlılık kavramı, tam açıklama kavramı, ihtiyatlılık kavramı, önemlilik kavramı, özün önceliği kavramı olmak üzere muhasebenin 12 temel kavramı bulunmaktadır. Muhasebenin temel kavramları 1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Sosyal Sorumluluk Kavramı

“Sosyal sorumluluk kavramı, muhasebenin işlevini yerine getirme hususundaki sorumluluğunu belirtmekte ve muhasebenin kapsamını, anlamını, yerini ve amacını göstermektedir. Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve

dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gerektiğini ifade eder.”

Kişilik Kavramı

“Kişilik kavramı; işletmenin sahip veya sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ve o işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini öngörür.”

İşletmenin Sürekliliği Kavramı

“Bu kavram, işletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. Bu nedenle işletme sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam süreleriyle bağlı değildir. İşletmenin sürekliliği kavramı maliyet esasının temelini oluşturur.

Bu kavramın, işletmeler açısından geçerliliğinin bulunmadığı veya ortadan kalktığı durumlarda ise, bu husus mali tabloların dipnotlarında açıklanır.”

Dönemsellik Kavramı

“Dönemsellik kavramı; işletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereğidir.”

“Bu kavramın, işletmeler açısından geçerliliğinin bulunmadığı veya ortadan kalktığı durumlarda ise, bu husus mali tabloların dipnotlarında açıklanır.”

Parayla Ölçülme Kavramı

“Parayla ölçülme kavramı, parayla ölçülebilen iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılmasını ifade eder. Muhasebe işlemleri ulusal para birimine göre yapılır.”

Maliyet Esası Kavramı

“Maliyet esası kavramı; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder.”

Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

“Tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gereğini ifade eder.”

Tutarlılık Kavramı

“Tutarlılık kavramı; muhasebe uygulamaları için seçilen muhasebe politikalarının, birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanması gereğini ifade eder. İşletmelerin mali durumunun, faaliyet sonuçlarının ve bunlara ilişkin yorumların karşılaştırılabilir olması bu kavramın amacını oluşturur. Tutarlılık kavramı, benzer olay ve işlemlerde, kayıt düzenleri ile değerlendirme ölçülerinin değişmezliğini ve mali tablolarda biçim ve içerik yönünden tek düzeni öngörür. Geçerli nedenlerin bulunduğu durumlarda, işletmeler, uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilirler. Ancak bu değişikliklerin ve bunların parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur.”

Tam Açıklama Kavramı

“Tam açıklama kavramı; mali tabloların bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade eder. Mali tablolarda finansal bilgilerin tam olarak açıklanması yanında, mali tablo kalemleri kapsamında yer almayan ancak alınacak kararları etkileyebilecek, gerçekleşmesi muhtemel olaylara da yer verilmesi bu kavramın gereğidir.”

İhtiyatlılık Kavramı

“İhtiyatlılık kavramı, muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin gözönüne alınması gereğini ifade

eder. Bu kavramın sonucu olarak, işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler veya gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına gerekçe oluşturamaz.”

Önemlilik Kavramı

“Önemlilik kavramı, bir hesap kalemi veya mâli bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder. Önemli hesap kalemleri, finansal olaylar ve diğer hususların mali tablolarda yer alması zorunludur.”

Özün Önceliği Kavramı

“Özün önceliği kavramı, işlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade eder. Genel olarak işlemlerin biçimleri ile özleri paralel olmakla birlikte, bazı durumlarda farklılıklar ortaya çıkabilir. Bu takdirde, özün biçime önceliği esastır.”

TEMEL MALİ TABLOLARIN DÜZENLENME İLKELERİ

1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde temel mali tablolar olan gelir tablosu ve bilançonun düzenleme ilkeleri verilmiştir.

Gelir Tablosu Düzenleme İlkeleri

“Gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını veya dönem net zararını kapsar.

Gelir tablosu ilkelerinin amacı; satışların, gelirlerin, satışlar maliyetinin, giderlerin, kâr ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır.

Bütün satışlar, gelir ve kârlar ile maliyet, gider ve zararlar brüt tutarları üzerinden gösterilirler ve hiçbir satış, gelir ve kâr kalemi bir maliyet, gider ve zarar kalemi ile tamamen veya kısmen karşılaştırılmak suretiyle gelir tablosu kapsamından çıkarılamaz.

Bu amaç doğrultusunda benimsenen gelir tablosu ilkeleri aşağıda belirtilmiştir:

a) *Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve karlar; gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşenler gerçek tutarından fazla veya az gösterilmemelidir. Belli bir dönem veya dönemlerin gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını*

göstermek için, dönem veya dönemlerin başında ve sonunda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır.

b) Belli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır. Belli bir dönem veya dönemlerin başında ve sonunda maliyet ve giderleri gerçeğe uygun olarak gösterebilmek için stoklarda, alacak ve borçlarda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır.

c) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır.

d) Maliyetler; maddi duran varlıklar, stoklar, onarım ve bakım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. Bunlardan direkt olanları doğrudan doğruya, birden fazla faaliyeti ilgilendirenleri zaman ve kullanma faktörü dikkate alınarak tahakkuk ettirilip, dağıtılmalıdır.

e) Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir.

f) Bütün kâr ve zararlardan, önceki dönemlerin mali tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve niteliktekiler dışında kalanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir.

g) Karşılıklar, işletmenin kârını keyfî bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait kârı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır.

h) Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulana gelen değerlendirme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir.

ı) Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya bir kaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır. Şarta bağlı gelir ve karlar için ise gerçekleşme ihtimali yüksek de olsa herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz; dipnotlarda açıklama yapılır. “

Bilanço Düzenleme İlkeleri

“Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağladığı kaynakları gösteren mali tablodur.

Bilanço ilkelerinin amacı; sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait kârı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

Bilanço, varlıkların içinde bulunulan zamandaki değerini veya tasfiye halinde bunların satışından elde edilecek para tutarlarını yansıtan bir tablo değildir.

Bütün varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar bilançoda gayrisafi değerleri ile gösterilirler. Bu ilke, bilançonun net değer esasına göre düzenlenmesine bir engel oluşturmaz. Bu doğrultuda net değer bilanço düzenlenmesinin gereği olarak indirim kalemlerinin ilgili hesapların altında açıkça gösterilmesi esastır.

Bu amaç doğrultusunda benimsenen bilanço ilkeleri; varlıklar, yabancı kaynaklar ve özkaynaklar itibariyle aşağıda, belirtilmiştir:

a) Varlıklara İlişkin İlkeler:

1. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir.

2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen, hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar dönen varlıklar grubunda ilgili hesaplara aktarılır.

3. Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle gösterebilmek için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması zorunludur.

Dönen varlıklar grubu içinde yer alan menkul kıymetler, alacaklar, stoklar ve diğer dönen varlıklar içindeki ilgili kalemler için yapılacak değerlendirme sonucu gerekli durumlarda uygun karşılıklar ayrılır.

Bu ilke, duran varlıklar grubunda yer alan alacaklar, bağı menkul kıymetler, iştirakler, bağı ortaklıklar ve diğer duran varlıklardaki ilgili kalemler için de geçerlidir.

4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

5. Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.

6. Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir.

7. Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir.

8. Bilançonun dönen ve duran varlıklar gruplarında yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

9. Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.

10. Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamı bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilmelidir.

Bu ilke, alınan rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatlar için de geçerlidir.

Ayrıca, işletme varlıkları ile ilgili toplam sigorta tutarlarının da bilanço dipnot veya eklerinde açıkça gösterilmesi gerekmektedir.

b) Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler:

1. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.

2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki ilgili hesaplara aktarılır.

3. Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak

tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda gösterilmelidir.

İşletmenin bilinen ancak tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen durumları da bilançonun dipnotlarında açık olarak belirtilmelidir.

4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

5. Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.

6. Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

c) Özkaynaklara İlişkin İlkeler :

1. İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.

İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup, çeşitli adlar altında işletmede bırakılan kârları ile dönem net kârı (zararı) bilançoda özkaynaklar grubu içinde gösterilir.

2. İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir. Ancak, esas sermaye özellikleri farklı hisse gruplarına ayrılmış bulunuyorsa esas sermaye hesapları her grubun haklarını, kâr ve tasfiye paylarının dağıtımında sahip olabilecekleri özellikleri ve diğer önemli özellikleri yansıtacak biçimde bilançonun dipnotlarında gösterilmelidir.

3. İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle özkaynaklarda meydana gelen azalmalar; hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenmeli ve kaydedilmelidir.

4. Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

5. Özkaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları (zararları) ve dönem net kârı (zararı)ndan oluşur. Kâr yedekleri yasal, statü ve olağanüstü yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen kârların dağıtılmamış kısmını içerir. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri, gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz.”

MUHASEBE KAYITLARINDA KULLANILAN DEFTERLER

Günümüzde muhasebe kayıtları muhasebe paket programlarıyla ya da online muhasebe programları üzerinden dijital ortamda yapılmaktadır. Söz konusu paket programlar veya online programlar muhasebecilik mesleğini kolaylaştırmaktadır.

Dijital ortamda muhasebe kayıtları tahsil, tediye ve mahsup fişleriyle yapılmaktadır. Örneğin işletme senetsiz ticari alacağını tahsil ettiğinde tahsil fişi kullanılmakta burada sadece 120 ALICILAR HESABI'nın alacağına ilgili tutar kaydedilmektedir. Paket program veya online program yevmiye kaydına ait kasa hesabını kendi borçlandırmakta, 100 KASA HESABI ve 120 ALICILAR HESABI'nın büyük defterlerine kayıtları yapmaktadır.

Yevmiye Defteri (Günlük Defter)

Yevmiye defteri (günlük defter) muhasebenin kaydetme fonksiyonunu yerine getirmektedir. Bu bağlamda belgeye dayanan mali nitelikteki işlem ve olayların muhasebe kayıtları yevmiye defterine yapılmaktadır. Muhasebe kayıtlarında 1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde yer alan muhasebenin temel kavramları, gelir tablosu ve bilanço ilkeleri rehber alınmaktadır.

Yevmiye defterinde, sıra numarası, tarih, borçlu hesap, alacaklı hesap, açıklama, borç tutarı ve alacak tutarı bilgileri yer almak almaktadır. Yevmiye kayıtlarında borç tutarı toplamı alacak tutarı toplamına eşit

olmak zorundadır. Uygulamada yanlış işlem yapıldığında paket programlar uyarı vermektedir.

SIRA NO	-----TARİH-----		BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
	BORÇLU HESAP	ALACAKLI HESAP		
	Açıklama			

Şekil 1: Yevmiye Defterinin Biçimsel Yapısı

Örnek 1: İşletme, 25/07/20x0 tarihinde 50.000 TL nakit sermaye koyup faaliyetlerine başladığında bu işlem yevmiye kayıtlarında aşağıdaki gibi yer alacaktır.

1	-----25/07/20x0-----		
	100 KASA HESABI	50.000	
	500 SERMAYE HESABI		50.000
	İşletmeye nakit sermaye konulup faaliyetlere başlanması.		

Şekil 2: Yevmiye Defterine Kayıt Örneği

Defter-i Kebir (Büyük Defter)

Defter-i kebir, belgelere dayalı olarak yevmiye defterine kaydedilen mali nitelikteki işlem ve olayları özelliklerine göre gruplandırmakta, muhasebenin sınıflandırma fonksiyonunu yerine getirmektedir.

.....HESABI							
YEVMIYE MADDESİ		AÇIKLAMA	TUTAR	YEVMIYE MADDESİ		AÇIKLAMA	TUTAR
TARİH	NO			TARİH	NO		

Şekil 3: Defter-i Kebirin Biçimsel Yapısı

Örnek 1’deki yevmiye kaydından sonra defter-i kebirlerde 100 KASA HESABI ve 500 SERMAYE HESABI’na ilgili tutarlar işlenmelidir. Teorik muhasebe eğitimlerinde verilen örneklerde bu işlem ayrı ayrı defter-i kebirler açılarak yapılmaktadır. Pratiklik sağlamak adına Şekil 3’teki defter-i kebirin biçimsel yapısı yerine aşağıdaki “T” şeklinde büyük defterler kullanılmaktadır.

Borç <u>100 Kasa Hesabı Alacak</u>	Borç <u>500 Sermaye Hesabı Alacak</u>
50.000	50.000

HESAP KAVRAMI, TEKDÜZEN HESAP PLANI VE HESAPLARIN İŞLEYİŞ KURALLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Aynı niteliğe sahip işlemlerin artış ve azalışlarının izlendiği çizelgeler hesap olarak tanımlanabilir. Örneğin işletme nakitlerinin artış veya azalışları için “100 KASA HESABI” kullanılmaktadır. Ayrıca söz konusu hesap için “TL KASASI”, “DÖVİZ KASASI” gibi alt hesaplar da açılabilmektedir.

İşletmelerin faaliyetleri sonucunda bilanço ve gelir tablosu kalemlerinde sürekli değişiklikler meydana gelmektedir. Söz konusu değişikliklerin mali tablolar üzerinden izlenmesinin neredeyse imkânsız olmasından dolayı hesaplar kullanılmaktadır. Bu bağlamda

bilanço ve gelir tablosu unsurlarının her biri için bir hesap açılmakta, artış ve azalışlar bu hesaplar üzerinden izlenmektedir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde hesaplara ilişkin işleyiş kuralları belirtilmektedir. Bu tebliğ incelendiğinde hesapların işleyiş kurallarının bazı öncüllerle özetlenebileceği görülmektedir. Tekdüzen Hesap Planındaki hesapların işleyiş kuralları aşağıdaki 4 öncül cümleyle özetlenebilir.

1) Bilançonun aktifindeki hesaplara (100-299 dahil), düzenleyici hesaplar hariç² ilk kayıt ve artışlar hesabın borcuna, azalışlar hesapların alacağına yazılabilmektedir. Bilançonun aktifindeki düzenleyici hesaplara ise ilk kayıt ve artışlar hesabın alacağına, azalışlar hesapların borcuna yazılabilmektedir.

2) Bilançonun pasifindeki hesaplara (300-599 dahil), düzenleyici hesaplar hariç ilk kayıt ve artışlar hesabın alacağına, azalışlar hesapların borcuna yazılabilmektedir. Bilançonun pasifindeki düzenleyici hesaplara ise ilk kayıt ve artışlar hesabın borcuna, azalışlar hesapların alacağına yazılabilmektedir.

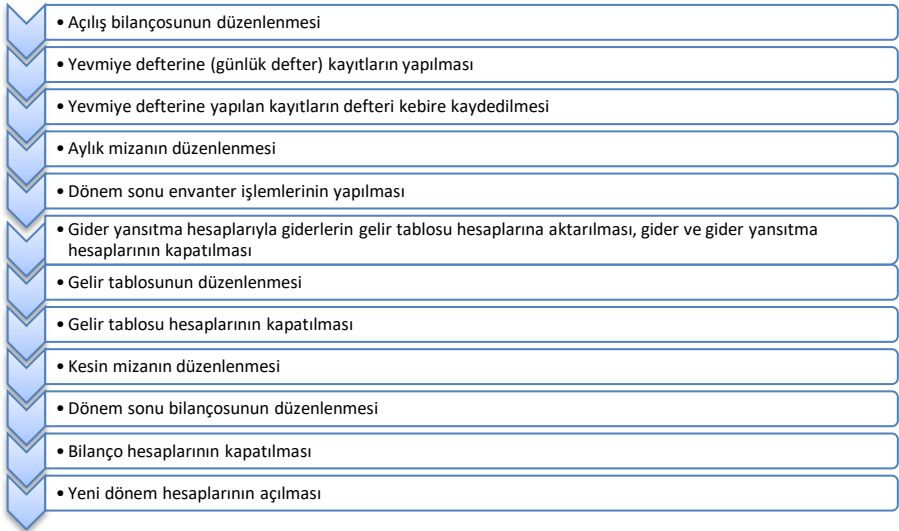
3) Gelir oluşturan işlemlerin izlendiği hesaplara ilk kayıt ve gelir artışları alacağına, azalışlar borca yazılabilmektedir.

² Düzenleyici hesaplar, 103, 119, 122... vb gibi sonunda (-) bulunan, ilgili oldukları hesaplardaki azalış ve artışların izlendiği hesaplardır. Örneğin 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı, 102 Bankalar Hesabını düzenlemektedir. Şöyleki, işletme çek verdiği çekteki tutar kadar bankalar hesabında azalış söz konusu olmakta fakat bu azalış lehtar tarafından tahsilat yapıldığında gerçekleşeceğinden ilk etapta 102 Bankalar Hesabı yerine 103 Verilen Çekler ve Ödem Emirleri Hesabı alacaklandırılarak izlenmektedir. Daha sonraki süreçte ise lehtar verilen çekteki tutarı tahsil ettiğinde 103 nolu hesap borçlandırılmakta 102 nolu hesap alacaklandırılmaktadır.

4) Gider, zarar, maliyet işlemlerinin izlendiği hesaplara ilk kayıt ve söz konusu işlemlerdeki artışlar borca, azalışlar alacağa yazılabilmektedir.

MUHASEBE SÜRECİ(DÖNEMİ) VE ÖRNEK UYGULAMA

İşletmenin mali nitelikteki işlem ve olayları yevmiye defterlerinde kayıt altına alınmakta, defteri kebirlerde sınıflandırılmakta, bilanço ve gelir tablosunda raporlanmaktadır. Muhasebenin bu fonksiyonlarını yerine getirdiği sürece muhasebe süreci(dönemi) denilmektedir. Muhasebe dönemi ilgili yılda 1 Ocak'ta başlar, 31 Aralık'ta sona erer. Muhasebe dönemi genellikle bir yıldır. Ancak Aralık ayında kurulan bir işletme için hesap dönemi bir yıldan kısadır. Muhasebe süreci aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Şekil 4: Muhasebe Süreci

Muhasebe süreci örneği: Ayyıldız Limited şirketi aşağıdaki bilgilerle 01.12.20x0 tarihinde faaliyete başlamıştır.

1.

100 Kasa Hesabı	55.000 TL
101 Alınan Çekler Hesabı	15.000 TL
102 Bankalar Hesabı	74.000 TL
103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)	4.000 TL
153 Ticari Mallar Hesabı	20.000 TL
255 Demirbaşlar Hesabı	10.000 TL
300 Banka Kredileri Hesabı	10.000 TL
500 Sermaye Hesabı	?

İşletmenin Dönem İçi İşlemleri

2. İşletme, 02/12/20X0 tarihinde 3379 numaralı fatura ile %18 KDV hariç 10.000 TL'lik ticari malı ABC Ticaretten yarısı peşin yarısı veresiye olarak satın almıştır.

3. İşletme, 04/12/20 X0 tarihinde 0001 numaralı fatura ile %18 KDV dahil 5.900 TL'lik malı veresiye olarak Veli Keskin'e satmıştır (İşletme aralıklı envanter yöntemini kullandığından satılan ticari mal maliyeti göz ardı edilecektir).

4. 11/12/20X0 tarihinde daha önce veresiye satılan malların istenen nitelikte olmayan %18 KDV dahil 1.180TL'lik kısmını Veli Keskin iade etmiştir.

5. 14/12/20X0 tarihinde daha önce çekilen 10.000 TL'lik banka kredisi ve 1.550 TL'lik faizi işletmenin banka hesabından ödenmiştir.

6. İşletme, 16/12/20 X0 tarihinde muhasebeci ücreti olarak %18 KDV hariç 500 TL brüt ödemeyi banka hesabından yapmıştır. Stopaj oranı %20'dir.

7. İşletme, 24/12/20 X0 tarihinde 0002 numaralı fatura ile %18 KDV dahil 11.800 TL'lik malı senet karşılığı satmıştır? Alınan senetlerin tutar ve vadeleri aşağıda gösterilmiştir:

	Senet Tutarı	Vade		
(1)	5.000 TL	29	Aralık	20X0
(2)	6.800 TL	1	Aralık	20X2

8. İşletme, 27/12/20X0 tarihinde %18 KDV hariç 50 TL'lik elektrik faturasını banka hesabından ödemiştir.

9. 28/12/20 X0 tarihinde daha önce işletmenin mal sattığı Veli Keskin işletmeye 3.000 TL nakit ödeme yapmıştır.

10. İşletme, 30/12/20 X0 tarihinde %18 KDV hariç 30 TL'lik su faturasını banka hesabından ödemiştir.

11. 30/12/20X0 tarihinde işletme personelinin ücretiyle ilgili hesaplanan bilgileri aşağıdaki gibidir.

Brüt Ücret 3.577,50
 Asgari Geçim İndirimi 268,31
 Gelir Vergisi 456,13
 Damga Vergisi 27,15

SGK İşçi Payı 500,85
SGK İşveren Payı 554,512
SGK İşsizlik İşçi Payı 35,775
SGK İşsizlik İşveren Payı 71,55

Dönem sonu envanter bilgileri

12. 31/12/20x0 tarihinde bankadan alınan hesap özetinde işletmenin bankadaki mevduat hesabına 450 TL faiz geldiği, 67,5 TL Gelir vergisi kesildikten sonra kalan tutarın işletmenin bankadaki hesabına yattığı anlaşılmıştır.

13. Dönem sonu ticari mal mevcudu 25.000 TL'dir.

İstenenler:

Açılış bilançosunu düzenleyip açılış kaydını yapınız.

Yevmiye defterine dönem içi işlemlerin kayıtlarını yapınız.

Yevmiye defterine yapılan kayıtları deftere kebir-e kaydediniz.

Aylık mizanı düzenleyiniz.

Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.

Gelir tablosunu düzenleyiniz.

Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

Kesin mizanı düzenleyiniz.

Dönem sonu(kapanış) bilançosunu düzenleyiniz.

Bilanço hesaplarını kapatınız.

Yeni dönem hesaplarını açınız.

Aktif Ayyıldız Limited Şirketinin 01/12/20x0 Tarihli Açılış Bilançosu **Pasif** ³

I. DÖNEN VARLIKLAR 160.000	III. KISA VAD. Y. KAY. 10.000
10 Hazır Değerler 140.000	30 Mali Borçlar 10.000
100 Kasa Hs. 55.000	300 Banka Kredileri 10.000
101 Alınan Çekler Hs. 15.000	
102 Banklar Hs. 74.000	IV UZUN VAD. YAB. KAY. -----
103 Verilen. Çek. ve Öd. Emirleri Hs.(-) (4.000)	
15 Stoklar 20.000	
153 Ticari Mallar Hs. 20.000	
II. DURAN VARLIKLAR 10.000	V ÖZKAYNAKLAR 160.000
25 Maddi Duran Varlıklar 10.000	50 Ödenmiş Sermaye 160.000
255 Demirbaşlar 10.000	500 Sermaye Hesabı 160.000
<hr/>	<hr/>
170.000	170.000

Sermaye= (Dönen Varlık + Duran Varlık)-(Kısa Vadeli Yabancı Kaynak + Uzun Vadeli Yabancı Kaynak)

$$\text{Sermaye}=(160.000 + 10.000)-(10.000 + 0)=160.000$$

I01.12.20x0.....		
	100 KASA HESABI	55.000	
	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	15.000	
	102 BANKALAR HESABI	74.000	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	20.000	
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	10.000	
	103 VERİLEN ÇEK. VE ÖD. EM. HES.		4.000
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		10.000
	500 SERMAYE HESABI		160.000
	Açılış kaydı.		

³Muhasebe paket programlarında rapor tipi bilanço düzenlenebilmektedir. Örneğimizde ise kolaylık sağladığı için hesap tipi bilanço düzenlenmiştir.

Açılış kaydında ve sonraki işlemlerde yevmiye kaydında kullanılan hesaplar için defter-i kebir kayıtlar yapılmalıdır. Örneğin 100 Kasa hesabı defteri kebirine açılış kaydıyla beraber ilk tutar yazılmalı, daha sonraki yevmiye kayıtlarında bu hesapta artış veya azalış getiren işlemler hesabın borcuna veya alacağına yazılmalıdır. Örnekte yevmiye kayıtlarındaki hesaplar aşağıdaki defteri kebirlere aktarılmıştır.

<u>Borc</u>	<u>100 Kasa</u>	<u>Alacak</u>	<u>Borc 101 Alınan Çekler Alacak</u>	<u>Borc 102 Bankalar</u>	<u>Alacak</u>	<u>Borc 103 Ver. Çek. Öd. Em. Alacak</u>	
55.000	5.900	15.000		74.000	11.550		4.000
3.000				382,5	490		0
					59		
52.100		15.000			35,4		4.000
				74.382,50	12.134,40		
				62.248,10			
<u>Borc 153 Ticari Mallar Alacak</u>		<u>Borc 255 Demirbaşlar Alacak</u>	<u>Borc 300 Banka Kredileri Alacak</u>	<u>Borc 500 Sermaye Alacak</u>			
20.000		10.000	10.000	10.000			160.000
10.000							
30.000	5.000	10.000					160.000
25.000							
<u>Borc 191 İndirilecek KDV Alacak</u>	<u>Borc 320 Satıcılar Alacak</u>	<u>Borc 120 Alıcılar Alacak</u>	<u>Borc 600 Yurtiçi Satışlar Alacak</u>				
1.800		5.900	5.000		1.180		5.000
180			10.000		3.000		10.000
90		5.900					
9							
5,4				5.900	4.180		15.000
15.000							
2.084,4	2.084,4			1.720			
<u>Borc 391 Hesaplanan KDV Alacak</u>	<u>Borc 610 Satıştan İdeler Alacak</u>	<u>Borc 780 Finansman Gid. Alacak</u>	<u>Borc 770 Genel Yön.Gid. Alacak</u>				
	900	1.550	500				
	1.800	1.550	50				
2.700	2.700		30				
			4.203,56				
			4.783,56				4.783,56
<u>Borc 360 Öd. Ver.ve Fon. Alacak</u>	<u>Borc 121 Alacak Senetleri Alacak</u>	<u>Borc 221 Alacak Senetleri Alacak</u>	<u>Borc 136 Diğer Ces. Al. Alacak</u>				
100	5.000	6.800	268,31				
	483,28	6.800					
	615,6		268,31				
	1.198,88						
<u>Borc 335 Personele Borç. Alacak</u>	<u>Borc 361 Öd. Sos. Güv.P. Alacak</u>	<u>Borc 193 Peş. Öd. Ver. Fon. Alacak</u>	<u>Borc 642 Faiz Gelirleri Alacak</u>				
	2.825,90	67,5	450				
-		67,5	450				
	2.825,90						
		1.162,69					

Borç 621 Sat. Tic. Mal.Mali. Ala.		Borç 632 Genel Yön. Gid. Alacak		Borç 660 Kısa Vad. B. Gid. Alacak		Borç 771 Gen.Yön.G. Y. Alacak	
5.000	5.000	4.783,56	4.783,56	1.550	1.550	4.783,56	4.783,56
Borç 781 Fin. Gid. Yan. Alacak		Borç 690 Dönem Kar/Za. Alacak		Borç 692 Dön. Net K/Z. Alacak		Borç 590 Dönem Net Karı Alacak	
1.550	1.550	12.333,56	15.450	3.116,44	3.116,44		3.116,44
		3.116,44				3.116,44	

2	02.12.20x0.....		
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800	
	100 KASA HESABI		5.900
	320 SATICILAR HESABI		5.900
	320.01. ABC Ticaret		
	1299 numaralı fatura ile ticari mal alımı.		
3	04.12.20x0.....		
	120 ALICILAR HESABI	5.900	
	120.01. Veli Keskin		
	600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		900
	0001 numaralı fatura ile mal satışı		
	5.900/1,18=5.000(KDV'siz tutar)		
	5.900-5.000=900(KDV)		
4	11.12.20x0.....		
	610 SATIŞTAN İADELER HESABI	1.000	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	180	
	120 ALICILAR HESABI		1.180
	120.01. Veli Keskin		
	Satıştan iadeler.		
	1.180/1,18=1.000(KDV'siz tutar)		
	1.180-1.000=180(KDV)		
5	14.12.20x0.....		
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	10.000	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	1.550	
	102 BANKALAR HESABI		11.550
	Banka kredisi ve faizinin ödenmesi.		
6	16.12.20x0.....		
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	500	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	90	
	102 BANKALAR HESABI		490
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HES.		100

	360.06. Stopaj 500 x 0,18 =90(KDV) 500 x 0,20 = 100(Stopaj) 590-100=490(Net muhasebe ücreti)		
724.12.20x0..... 121 ALACAK SENETLERİ HESABI 221 ALACAK SENETLERİ HESABI 600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI 391 HESAPLANAN KDV HESABI 0002 numaralı fatura ile mal satışı 11.800/1,18=10.000(KDV'siz tutar) 11.800-10.000=1.800(KDV)	5.000 6.800	10.000 1.800
827.12.20x0..... 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI 191 İNDİRİLECEK KDV HESABI 102 BANKALAR HESABI Elektrik faturasının ödenmesi (50 x 0,18 =9(KDV))	50 9	59
911.12.20x0..... 100 KASA HESABI 120 ALICILAR HESABI 120.01. Veli Keskin Veli Keskinden yapılan tahsilat	3.000	3.000
1027.12.20x0..... 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI 191 İNDİRİLECEK KDV HESABI 102 BANKALAR HESABI Su faturasının ödenmesi (30 x 0,18 =5,4(KDV))	30 5,4	35,4
1130.12.20x0..... 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI 770.70.Brüt Ücret 3.577,50 770.80.SGK İşveren Payı 554,512 770.90.İşsizlik Sigortası İşveren Payı 71,55 136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI 136.07. Asgari Geçim İndirimi 268,31 335 PERSONELE BORÇLAR HS. 360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. 360.01. Gelir Vergisi 456,13 360.02. Damga Vergisi 27,15 361 ÖDENECEK SOS.GÜV.KES. 361.01.SGK İşçi Payı 500,85 361.02.SGK İşveren Payı 554,512 361.03.SGK İşsizlik İşçi Payı 35,775 361.04.SGK İşsizlik İşveren Payı 71,55 Ücret tahakkuk kaydı.	4.203,56 268,31	2.825,90 483,28 1.162,69

Dönem içi işlemlerden sonra aylık mizan düzenlenmektedir. Fakat kesin mizan bildirme zorunluğu dahi 27 Temmuz 2016 tarihinde 29783 sayılı ile Resmî Gazete’de yayımlanan 472 Sıra Numaralı VUK Genel Tebliği ile 403 Sıra Numaralı VUK Genel Tebliği ile yürürlükten kaldırılmıştır. Geçici mizan Şekil 5’te verilmiştir.

HESAP KODU	HESAP İSMİ 1	BORÇ TOPLAMI	ALACAK TOPLAMI	BORÇ BAKİYESİ	ALACAK BAKİYESİ
100	KASA	3 000.00	5 900.00		2 900.00
102	BANKALAR	0.00	12 134.40		12 134.40
120	ALICILAR	5 900.00	4 180.00	1 720.00	
121	ALACAK SENETLERİ	5 000.00	0.00	5 000.00	
136	DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAK	268.31	0.00	268.31	
153	TİCARİ MALLAR	10 000.00	0.00	10 000.00	
191	İNDİRİLECEK KATMA DE	2 084.40	0.00	2 084.40	
221	ALACAK SENETLERİ	6 800.00	0.00	6 800.00	
300	BANKA KREDİLERİ	10 000.00	0.00	10 000.00	
320	SATICILAR	0.00	5 900.00		5 900.00
335	PERSONELE BORÇLAR	0.00	2 825.90		2 825.90
360	ÖDENECEK VERGİ VE FO	0.00	583.28		583.28
361	ÖDENECEK SOSYAL GÜVE	0.00	1 162.69		1 162.69
391	HESAPLANAN KDV	0.00	2 700.00		2 700.00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR	0.00	15 000.00		15 000.00
610	SATIŞTAN İADELER (-)	1 000.00	0.00	1 000.00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERL	4 783.56	0.00	4 783.56	
780	FİNANSMAN GİDERLERİ	1 550.00	0.00	1 550.00	
TOPLAM :		50 386.27	50 386.27	43 206.27	43 206.27

Şekil 5: Ayyıldız limited şirketinin 31/12/20x0 tarihli geçici mizanı

Bundan sonraki aşama envanter⁴ işlemleridir.

⁴ Envanter, işletmelerin nakit, mal ve diğer varlıklarıyla genel olarak borçlu ve alacaklı durumlarını, miktarlarını ve değerlerini ayrıntılı olarak göstermektedir.

1231.12.20x0.....		
	102 BANKALAR HESABI	382,5	
	193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI	67,5	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		450
	Faiz gelirinin vergisi: $450 \times 0,15 = 67,5$		

KDV mahsup kaydında, mal veya hizmet alımlarında kullanılan 191 İndirilecek KDV Hesabı kalanı 2.134,4 TL ile mal veya hizmet satımlarında kullanılan 391 Hesaplanan KDV Hesabı kalanı 2.700 TL ters kayıtla ilgili tarafa yazılır. İşletme mal veya hizmet satımını alımından fazla yaptığından KDV ödeyecek aşağıdaki yevmiye kaydı yapılacaktır. Tam tersi durum olsaydı KDV ödenmeyecek yani devredecek bu bağlamda 190 Devreden KDV Hesabı 191 ile 391 kalanları arasındaki fark kadar borçlanacaktır.

1331.12.20x0.....		
	391 HESAPLANAN KDV HESABI	2.700	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		2.084,4
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HES.		615,6
	KDV mahsup kaydı.		

Ticari işletmeler mal alım satımı yaptıklarından uygulamada aralıklı envanter yöntemini kullanmakta bu nedenle yaptıkları satışlarda ticari mal maliyetini dönem sonlarında yapmaktadırlar.

Satılan ticari malların maliyeti aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır.

- Dönem Başı Ticari Mal Mevcudu (+)

- Dönem İçi Ticari Mal Alışları (+)

- Ticari Mal Alış Giderleri (+)

Ticari Mal Alım İadeleri (-)

Ticari Mal Alım İskontoları (-)

Dönem Sonu Ticari Mal Mevcudu (-)

Satılan Ticari Malların Maliyeti

Örneğimizde sadece iki kaleme ilişkin veriler bulunmaktadır. Bu nedenle satılan ticari mal maliyeti kaydında 153 Ticari Mallar Hesabının Borç kalanı olan 30.000 TL'den dönem sonu mal mevcudu olan 25.000 TL çıkartılarak satılan ticari mal maliyeti 5.000 TL olarak bulunur. Satılan ticari mal maliyetinin yevmiye kaydı ise aşağıdaki gibi yapılacaktır.

1631.12.20x0.....		
	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ HESABI	5.000	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		5.000
	Satılan ticari mal maliyeti.		

Envanter işlemlerinden sonra gider hesapların gelir tablosu hesaplarına aktarılması ve gider ve gider yansıtma hesaplarının kapatılması kayıtları aşağıdaki gibi yapılmalıdır.

1731.12.20x0.....		
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	4.783,56	
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI	1.550	
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YAN.H.		4.783,56
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H.		1.550
	İşletme giderlerinin yansıtma hesaplarıyla gelir tablosu hesaplarına aktarılması.		
1831.12.20x0.....		
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YAN.H.	4.783,56	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA H	1.550	
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		4.783,56
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI		1.550
	Yansıtma hesapları ve gider hesaplarının kapatılması.		

Bu aşamadan sonra gelir tablosu aşağıdaki gibi düzenlenecektir.

A-BRÜT SATIŞLAR		15 000.00
1-Yurt İçi Satışlar		15 000.00
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(1 000.00)
1-Satıştan İadeler (-)		(1 000.00)
C-NET SATIŞLAR		14 000.00
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(5 000.00)
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)		(5 000.00)
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		9 000.00
E-FAALİYET GİDERLERİ		(4 783.56)
3-Genel Yönetim Giderleri (-)		(4 783.56)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		4 216.44
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN		450.00
GELİR VE KARLAR		
3-Faiz Gelirleri		450.00
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN		
GİDER VE ZARARLAR (-)		
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(1 550.00)
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)		(1 550.00)
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR		3 116.44
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		3 116.44
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		3 116.44

Şekil 6: Ayıldız limited şirketinin 31/12/20x0 tarihli gelir tablosu

Gelir tablosu düzenlendikten sonra 690 Dönem Karı veya Zararı hesabının karşılığında borç kalanı veren gelir tablosu hesapları alacağı, alacak kalanı veren gelir tablosu hesapları borca yazılarak devredilecek aşağıdaki yevmiye kayıtları yapılacaktır.

1931.12.20x0.....		
	690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	12.333,56	
	610 SATIŞTAN İADELER HESABI		1.000
	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYET HES.		5.000
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		4.783,56
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİD. HES.		1.550
	Dönem kar/zarar hesabına devir.		
2031.12.20x0.....		
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	15.000	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	450	
	690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI		15.450
	Dönem kar/zarar hesabına devir.		

Gelir tablosu hesaplarının 690 Dönem Kar/Zarar hesabına devri sonucunda bu hesap alacak kalanı verirse işletme kar eder, borç kalanı verirse zarar eder. Örneğimizde bahsedilen hesap 3.116,44 TL alacak kalanı verdiği için işletme kar etmiştir. Bu aşamadan sonra işletme Aralık ayında kurulduğundan geçici vergi ödemesinin kar tutarından düşülmesi söz konusu olmayacak ilgili tutar direk 692 Dönem Net Karı veya Zararı hesabına, ardından 590 Dönem Net Karı hesabına atılacaktır.

2131.12.20x0..... 690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI Dönem net kar/zarar hesabına devir.	3.116,44	3.116,44
2231.12.20x0..... 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI 590 DÖNEM NET KARI HESABI Dönem net karı.	3.116,44	3.116,44

Dönem net karının yevmiye kaydından sonra kesin mizan düzenlenecektir.

HESAP KODU	HESAP İSMİ 1	BORÇ TOPLAMI	ALACAK TOPLAMI	BORÇ BAKİYESİ	ALACAK BAKİYESİ
100	KASA	58 000.00	5 900.00	52 100.00	
101	ALINAN ÇEKLER	15 000.00	0.00	15 000.00	
102	BANKALAR	74 382.50	12 134.40	62 248.10	
103	VERİLEN ÇEKLER VE ÖD	0.00	4 000.00		4 000.00
120	ALICILAR	5 900.00	4 180.00	1 720.00	
121	ALACAK SENETLERİ	5 000.00	0.00	5 000.00	
136	DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAK	268.31	0.00	268.31	
153	TİCARİ MALLAR	30 000.00	5 000.00	25 000.00	
191	İNDİRİLECEK KATMA DE	2 084.40	2 084.40		
193	PEŞİN ÖDENEN VERGİLE	67.50	0.00	67.50	
221	ALACAK SENETLERİ	6 800.00	0.00	6 800.00	
255	DEMİRBAŞLAR	10 000.00	0.00	10 000.00	
300	BANKA KREDİLERİ	10 000.00	10 000.00		
320	SATICILAR	0.00	5 900.00		5 900.00
335	PERSONELE BORÇLAR	0.00	2 825.90		2 825.90
360	ÖDENECEK VERGİ VE FO	0.00	1 198.88		1 198.88
361	ÖDENECEK SOSYAL GÜVE	0.00	1 162.69		1 162.69
391	HESAPLANAN KDV	2 700.00	2 700.00		
500	SERMAYE	0.00	160 000.00		160 000.00
590	DÖNEM NET KARI	0.00	3 116.44		3 116.44
600	YURTIÇİ SATIŞLAR	15 000.00	15 000.00		
610	SATIŞTAN İADELER (-)	1 000.00	1 000.00		
621	SATILAN TİCARİ MALLA	5 000.00	5 000.00		
632	GENEL YÖNETİM GİDERL	4 783.56	4 783.56		
642	FAİZ GELİRLERİ	450.00	450.00		
660	KISA VADELİ BORÇLANM	1 550.00	1 550.00		
690	DÖNEM KARI VE ZARARI	15 450.00	15 450.00		
692	DÖNEM NET KARI VE ZA	3 116.44	3 116.44		
770	GENEL YÖNETİM GİDERL	4 783.56	4 783.56		
771	GENEL YÖNETİM GİDERL	4 783.56	4 783.56		
780	FİNANSMAN GİDERLERİ	1 550.00	1 550.00		
781	FİNANSMAN GİDERLERİ	1 550.00	1 550.00		
TOPLAM :		279 219.83	279 219.83	178 203.91	178 203.91

Şekil 7: Ayyıldız limited şirketinin 31/12/20x0 tarihli kesin mizanı

Kesin mizan düzenlendikten sonra kapanış bilançosunu düzenlenecektir.

Aktif Ayyıldız Limited Şirketinin 31/12/20x0 Tarihli Kapanış Bilançosu **Pasif**

I. DÖNEN VARLIKLAR 157.403,91	III. KISA VAD. Y. KAY. 11.087,47
10 Hazır Değerler 125.348,10	30 Mali Borçlar 5.900
100 Kasa Hs. 52.100	300 Banka Kredileri 5.900
101 Alman Çekler Hs. 15.000	33 Diğer Borçlar 2.825,90
102 Banklar Hs. 62.248,10	335 Personele Borçlar 2.825,90
103 Verilen. Çek. ve Öd.	36 Öd. Ver. ve Diğ. Yük. 2.361,57
Emirleri Hs.(-) (4.000)	360 Öd. Ver. Ve Fon. 1.198,88
12 Ticari Alacaklar 6.720	361 Öd. Sos.Güv.Kes. 1.162,69
120 Alıcılar 1.720	IV UZUN VAD.YAB.KAY. -----
121 Alacak Senetleri 5.000	
13 Diğer Alacaklar 268,31	
136 Diğer Çeşitli Alac. 268,31	
15 Stoklar 25.000	
153 Ticari Mallar Hs. 25.000	V ÖZKAYNAKLAR 163.116,44
19 Diğer Dönen Varlıklar 67,50	50 Ödenmiş Sermaye 160.000
193 Peşin Öd. Ver. Fon. 67,50	500 Sermaye Hesabı 160.000
II. DURAN VARLIKLAR 16.800	59 Dönem Net Karı(Zararı) 3.116,44
22 Ticari Alacaklar 6.800	590 Dönem Net Karı 3.116,44
221 Alacak Senetleri 6.800	
25 Maddi Duran Varlıklar 10.000	
255 Demirbaşlar 10.000	
174.203,91	174.203,91

Kapanış bilançosu düzenlendikten sonra hesaplar yevmiye defterine ters yazılarak aşağıdaki kapanış kaydı yapılacaktır.

2331.12.20x0.....		
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	5.900	
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	2.825,90	
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1.198,88	
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	1.162,69	
	500 SERMAYE HESABI	160.000	
	590 DÖNEM NET KARI HESABI	3.116,44	
	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI	4.000	
	100 KASA HESABI		52.100
	101 ALINAN ÇEKLER HESABI		15.000
	102 BANKALAR HESABI		62.248,10
	120 ALICILAR HESABI		1.720
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		5.000
	136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI		268,31
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		25.000
	193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR H.		67,50
	221 ALACAK SENETLERİ HESABI		6.800
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI		10.000
	Kapanış Kaydı		

Kapanış kaydından sonra yeni hesap dönemi (01/10/20x1-31/12/20x1) açılış kaydıyla (yukarıdaki yevmiye kaydının tersi) başlayacaktır.

MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMALARI GENEL TEBLİĞİ

Türkiye’de vergi yasalarına göre işletmeler Tek Düzen Hesap Planına göre defter tutmak zorundadır. İlk Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği 26 Aralık 1992’de yayınlanmış, daha sonraki süreçler de ise 14 tebliğ daha yayınlanmıştır. Yayınlanan tebliğler ve bilgileri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Muhasebe sistemi uygulama genel tebliğleri

Tebliğ No	Resmî Gazete Yayın Tarihi
1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	26.12.1992
2 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	16.12.1993
3 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	18.09.1994
4 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	18.03.1995
5 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	20.04.1995
6 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	07.03.1996
7 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	21.12.1996
8 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	28.04.1998
9 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	27.12.1998
10 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	19.12.2000
11 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	31.07.2003
12 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	05.05.2004
13 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	06.10.2004
14 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	28.12.2004
15 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği	26.12.2008

DÖNEN VARLIKLAR

“Bu ana hesap grubu; nakit olarak elde ve bankada tutulan varlıklar ile normal koşullarda en fazla bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülen varlık unsurlarını kapsar.

Dönen Varlıklar; hazır değerler menkul kıymetler, ticari alacaklar, diğer kısa vadeli alacaklar, stoklar, gelecek döneme ait giderler ve gelir tahakkukları ile diğer dönen varlıklar şeklinde bölümlenir.”

Hazır Değerler

“Bu grup, nakit olarak elde veya bankada bulunan varlıklar ile istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevirme imkânı bulunan varlıkları (Menkul kıymetler hariç) kapsar. Bu grup aşağıdaki hesaplardan oluşur.”

100. KASA

“Bu hesap, işletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığının izlenmesi için kullanılır.

***İşleyişi:** Tahsil olunan para tutarları borç, ödemeler ve bankaya yatırılan para tutarları alacak kaydedilir. Hesap daima borç bakiyesi verir veya sıfır olur. Hiçbir şekilde alacak bakiyesi vermez.”*

Çalışmanın bu bölümünde verilen örnek uygulamalarda defter-i kebir kayıtları genellikle göz ardı edilecek, sadece yevmiye kayıtları yapılacaktır.

Örnek 1: 25/10/20x0 tarihinde Nehir, Ela Deniz, Nil Duru ve Bilge Liya Coşkun kardeşler NENB A.Ş.’yi kurmuşlardır. İşletmenin kuruluş

sermayesi 1.000.000 TL'dir. Her bir ortak işletmeye 250.000'er TL nakit sermaye aktarmışlardır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız?

.....25.10.20x0.....		
100 KASA HESABI	1.000.000	
100.01. TL Kasası		
500 SERMAYE HESABI		1.000.000
500.01. Nehir Coşkun 250.000		
500.02. Ela Deniz Coşkun 250.000		
500.03. Nil Duru Coşkun 250.000		
500.04. Bilge Liya Coşkun 250.000		
Ortakların şirkete nakit olarak sermaye aktarmaları.		

Örnek 2: 26/10/20X0 tarihinde NENB A.Ş. ABC Bankası Eryaman şubesinde hesap açtırmış ve bu hesaba 50.000 TL yatırmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....26.10.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	50.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Türk Lirası Hesabı		50.000
100 KASA HESABI		
100.01. TL Kasası		
Bankada hesap açtırılıp para yatırılması		

Örnek 3: 26/10/20X0 tarihinde 00001 nolu fatura ile 10.000 TL + %18 KDV ile mal peşin alınmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....26.10.20x0.....		
153 TİCARİ MALLAR HS.	10.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS.	1.800	
100 KASA HS.		11.800
100.01. TL Kasası		
0001 numaralı fatura ile peşin mal alımı.		

Örnek 4: 27/10/20x0 tarihinde NENB A.Ş 00001 nolu fatura ile %18 KDV dahil 5.900 TL'lik malı peşin satmıştır. İşletme aralıklı envanter yöntemini kullandığından satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek satış işleminin yevmiye kaydını yapınız?

.....27.10.20x0.....		
100 KASA HESABI	5.900	
100.01. TL Kasası		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.		5.000
391 HESAPLANAN KDV HS.		900
KDV'siz tutar= $5.900/1,18 = 5.000$		
KDV(5.900-5.000) = 900		
00001 numaralı fatura ile peşin mal satışı		

Örnek 5: 28/10/20x0 tarihinde NENB A.Ş.'nin ABC bankası Eryaman şubesindeki hesabından 30.000 TL çekilmiş işletmenin kasasına konulmuştur. Gerekli yevmiye kaydını yapınız?

.....28.10.20x0.....		
100 KASA HESABI	30.000	
100.01. TL Kasası		
102 BANKALAR HESABI		30.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Türk Lirası Hesabı		
Bankadan para çekilmesi		

Örnek 6: 30/10/20x0 tarihi akşamı yapılan kasa sayımı sonucu kasada 40.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarih itibariyle kasa hesabının durumu ise şöyledir.

Borç 100 KASA HS. Alacak

120.000	76.000

1. Kasa noksanını hesaplayınız.
2. Kasa noksanının nedeni o gün belirlenememiş, araştırılmak üzere ilgili hesaba alınmasına karar verilmiştir.
3. 01/11/20X0 günü kasa noksanının 1.000 TL'lik kısmının 30/10/20X0 tarihinde Satıcı Gökay VAROL'a yapılan ödemenin kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.
4. Geriye kalan kasa noksanının (3.000) sebebi 31/12/20x0 tarihinde yapılan envanter çalışmaları sırasında da bulunamamış ve kasiyer Ayşe ÖZGÜR'den tahsil edilmesine karar verilmiştir.

Gerekli hesaplamaları ve yevmiye kayıtlarını yapınız.

1-Kasa Noksanının hesaplanması:

Kasa Hesabının Kalanı (Borç Bakiyesi): Kasa Hesabının Borç Toplamı- Kasa Hesabının Alacak Toplamı

Kasa Hesabının Kalanı (Borç Bakiyesi): 120.000-76.00000 = 44.000 TL

Kasada bulunması gereken tutar (borç bakiyesi) 44.000 TL'dir. Fakat kasa sayımında 40.000 TL bulunduğu belirtilmiştir. Bu durumda 44.000-40.000'den kasa noksanı 4.000 TL'dir.

2.

.....30.10.20x0.....		
197 SAY VE TES. NOK. HS.	4.000	
197.01 Kasa Noksanı		
100 KASA HS.		4.000
100.01. TL Kasası		
Kasa sayımı sonucunda kasa noksanın tespit edilerek ilgili hesaba alınması.		

3.

.....01.11.20x0.....		
320 SATICILAR HS.	1.000	
320.01. Gökay VAROL		
197 SAY. VE TES. NOK.HS.		1.000
197.01 Kasa Noksanı		
Kasa noksanının 1.000 TL'lik kısmının tespit edilmesi.		

4

.....31.12.20x0.....		
135 PERSONELDEN ALACAKLAR HS.	3.000	
135.1. Ayşe ÖZGÜR		
197 SAY. VE TES. NOK.HS.		3.000
197.01 Kasa Noksanı		
Kasa noksanının kasıyere yüklenmesi.		

Örnek 7: İşletme daha önce araştırılmak üzere 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABINA kaydedilen 4.000 TL'lik nakit noksanın nedeni bulamadığından noksan için 30.06.20x0'de 4.000 karşılık ayırmıştır.

A)30.06.20x0'deki yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....30.06.20x0.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	4.000	
654.01. Kasa Noksanı Karşılıkları		
199 DİĞER DÖNEN VAR. KARŞ. HES.		4.000
199.01. Nakit Noksanı Karşılıkları		
Kasa noksanı için karşılık ayrılması.		

.....30.06.20x0.....		
951 VERGİ MATRAHINA İLAVELER BORÇ HESABI	4.000	
950.01. Kasa Noksanı		4.000
951 VERGİ MATRAHINA İLAVELER		
ALACAK HESABI		
951.01.Kasa Noksanı		
Vergi kanunumuza göre gider kabul edilmeyen kasa noksanının nazım hesaplarda izlenmesi.		

Dönem sonunda 4.000 TL vergi matrahına eklendikten sonra nazım hesaplar aşağıdaki ters kayıtla kapatılmalıdır.

.....31.12.20x0.....		
951 VERGİ MATRAHINA İLAVELER ALACAK HESABI	4.000	
951.01. Kasa Noksanı		4.000
950 VERGİ MATRAHINA İLAVELER		
BORÇ HESABI		
950.01.Kasa Noksanı		
Vergi kanunumuza göre gider kabul edilmeyen noksanın vergi matrahına eklendikten sonra kapatılması		

B) 20/01/20X1'de önceki dönemde nedeni tespit edilemeyen 4.000 TL'lik nakit noksanının 4.000 TL'lik ödenmiş borç senetlerinin kayıtlara alınmadığından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....20.01.20x1.....		
321 BORÇ SENETLERİ HESABI	4.000	
197 SAY. VE TES. NOK. HS.		4.000
197.01 Nakit Noksanı		
Nakit noksan nedeninin tespit edilmesi.		

.....20.01.20x1.....		
199 DİĞER DÖNEN VAR. KARŞ. HES.	4.000	
199.01. Nakit Noksanı Karşılıkları		4.000
644 KONUSU KALMAYAN KARŞ. HS.		
644.01. Kasa Noksanı		
Nakit noksanı karşılığının iptali		

Örnek 8: İşletme, daha önce araştırılmak üzere 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABINA kaydedilen 6.000 TL'lik nakit noksanının nedenini bulamayıp 31.12.20x0'de gider olarak kaydetmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZAR. (-)	6.000	
689.02. Kasa Noksanı		6.000
197 SAY. VE TES. NOK.HS.		
197.01 Kasa Noksanı		
Kasa noksanının gider hesabına aktarılması.		
.....31.12.20x0.....		
970 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER BORÇ HESABI	6.000	
970.01. Kasa Noksanı		6.000
971 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER ALACAK HESABI		
970.01. Kasa Noksanı		
Vergi kanunumuza göre gider kabul edilmeyen noksanın		

Örnek 9: 30/10/20x0 tarihi akşamı yapılan kasa sayımı sonucu kasada 155.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarih itibariyle kasa hesabının durumu ise şöyledir.

Borç 100 KASA HS. Alacak

195.000	45.000
---------	--------

1. Kasa fazlasını hesaplayınız.
2. Kasa fazlasının nedeni o gün belirlenememiş, araştırılmak üzere ilgili hesaba alınmasına karar verilmiştir.
3. 10/11/20X0 günü kasa fazlasının 3.000 TL'lik kısmının 30/10/20X0 tarihinde müşteri Deniz Geçim'den yapılan tahsilatın kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.
4. Geriye kalan kasa fazlasının (2.000) sebebi 31/12/20x0 tarihinde yapılan envanter çalışmaları sırasında da bulunamamış ve gelir olarak kaydedilmesine karar verilmiştir.

Gerekli hesaplamaları ve yevmiye kayıtlarını yapınız.

1-Kasa fazlasının hesaplanması:

Kasa Hesabının Kalanı (Borç Bakiyesi): Kasa Hesabının Borç Toplamı-
Kasa Hesabının Alacak Toplamı

Kasa Hesabının Kalanı (Borç Bakiyesi): $195.000-45.00000=150.000$
TL

Kasada bulunması gereken tutar (borç bakiyesi) 150.000 TL'dir. Fakat kasa sayımında 155.000 TL bulunduğu belirtilmiştir. Bu durumda $155.000-150.000$ 'den kasa fazlası 5.000 TL'dir.

2.

.....30.10.20x0.....		
100 KASA HESABI	5.000	
100.01. TL Kasası		
397 SAYIM VE TESELLÜM		5.000
FAZLALARI HESABI		
397.01.Nakit Fazlası		
Kasa sayımı sonucunda nakit fazlasının ilgili hesaba alınması.		

3.

.....30.10.20x0.....		
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI	3.000	
397.01.Nakit Fazlası		
120 ALICILAR		3.000
120.01. Deniz Geçim		
Kasa fazlasının 3.000 TL'lik kısmının tespit edilmesi.		

4

.....30.10.20x0.....		
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI	2.000	
397.01.Nakit Fazlası		
679 DİĞER OL. DIŞ.GEL. KARŞ. HS.		2.000
Kasa fazlasının gelir olarak kaydedilmesi.		

Yabancı Para İşlemleri

130 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nca (TCMB) tesbit ve ilân olunan döviz alış kurlarının mezkûr ilânlarda belirtilen tarihlerden itibaren

değerlemelerde esas alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda yabancı para işlemlerinde TCMB döviz alış kurları baz alınmaktadır.

Örnek 1: Karaca Ltd. Şti. 20.11.20x0 tarihinde 1.000 dolar satın almıştır. İşlem günü 1 dolar = 7,80 TL'dir.

A) Döviz alım kaydını yapınız.

B) 24/11/20x0 tarihinde, işletmenin yabancı para kasasında 1 dolar =7,80 TL'den kayıtlı 500 dolar satılmıştır. Satış günü 1 dolar = 8,00 TL'dir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

C)31.11.20x0 tarihinde, işletmenin yabancı para kasasında 1 dolar = 7,80 TL'den kayıtlı 500 dolar satılmıştır. Satış günü 1 dolar = 7,70 TL'dir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

A)

.....20.11.20x0.....		
100. KASA HESABI	7.800	
100.02. Yabancı Para Kasası		
100.02.01. Dolar Kasası		
100. KASA HESABI		7.800
100.01. TL Kasası		
1.000 \$ x 7,80 TL = 7.800 TL'den döviz alımı		

B)

.....24.11.20x0.....		
100. KASA HESABI	4.000	
100.01. TL Kasası		
100. KASA HESABI		3.900
100.02. Yabancı Para Kasası		
100.02.01. Dolar Kasası		
646. KAMBİYO KARLARI HESABI		100
646.01. Dolar Satışı		
646.01.01. Dolar Satış Karı		
500 x 7,80 TL = 3.900 TL(kayıtlı kur)		
500 x 8,00 TL = 4.000 TL (satış kuru)		
500 x (8,00-7,80) =100 TL(kambiyo karı)		

C)

.....24.11.20x0.....		
100. KASA HESABI	3.850	
100.01. TL Kasası		
656. KAMBİYO ZARARLARI HESABI	50	
656.01. Dolar Satışı		
656.01.01. Dolar Satış Zarar		
100. KASA HESABI		3.900
100.02. Yabancı Para Kasası		
100.02.01. Dolar Kasası		
500 x 7,80 TL = 3.900 TL(kayıtlı kur)		
500 x 7,70 TL = 3.850 TL (satış kuru)		
500 x (7,80-7,70) = 50 TL(kambiyo zararı)		

101. ALINAN ÇEKLER

“Bu hesap gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletmeye verilmiş olup, henüz tahsil için bankaya verilmemiş veya ciro edilmemiş olan çeklerin izlenmesini sağlar.

İşleyişi: Alınan çeklerin yazılı değerleri ile borç, bankadan tahsil veya ciro edildiğinde alacak kaydedilir.”

Örnek 1: İşletme 20/11/20X0 tarihinde 00002 numaralı fatura ile 1.000 TL + 18 KDV ile çek karşılığı mal satmıştır. Satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek satış işleminin yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	1.180	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		1.000
391 HESAPLANAN KDV HES.		180
00002 numaralı fatura ile çek karşılığı mal satışı.		

Örnek 2: 20/11/20x0 tarihinde Ramazan KARACA işletmeye olan senetsiz ticari borcuna karşılık 15.000 TL değerinde çek vermiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	15.000	
120 ALICILAR		15.000
120.01. Ramazan KARACA		
Ramazan Karacanın işletmeye olan borcuna karşılık çek vermesi.		

Örnek 3: İşletme, 20/11/20x0 tarihinde 20.000 TL değerindeki müşteri çekini tahsil edilmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
100 KASA HESABI	20.000	
101 ALINAN ÇEKLER HESABI		20.000
Müşteri çekinin tahsilatı.		

Örnek 4: İşletme, 20/11/20x0 tarihinde 30.000 TL değerindeki müşteri çekin tahsil edip işletmenin bankadaki hesabına aktarmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	30.000	
101 ALINAN ÇEKLER HESABI		30.000
Müşteri çekinin tahsil edilerek banka hesabına aktarılması.		

Örnek 5: İşletme 20/11/20x0 tarihinde 00002 numaralı fatura ile %18 KDV dahil 11.800 TL değerindeki malı çek ciro ederek satın almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800	
101 ALINAN ÇEKLER HESABI		11.800
00002 numaralı fatura ile çek ciro edilerek mal satın		

Alınan vadeli çekler vergi uygulamasında normal çek olarak kabul edilirken, 4 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde "özün önceliği kuralı gereğince alacak senedi olarak kabul edilmektedir.

Örnek 1: İşletme 20/11/20x0 tarihinde 00003 numaralı faturayla 50.000 TL + %18 KDV ile 3 ay vadeli çek karşılığı mal satmıştır. Satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek satış işleminin yevmiye kaydını yapınız.

.....20.11.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	59.000	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		50.000
391 HESAPLANAN KDV HES.		9.000
Vadeli çek karşılığı mal satışı		

102. BANKALAR

“Bu hesap, işletmece yurt içi ve yurt dışı banka ve benzeri finans kurumlarına yatırılan ve çekilen paraların izlenmesini kapsar.

İşleyişi: Bankalara para olarak veya hesaben yatırılan değerler borç, çekilen tutarlar ile üçüncü kişilerce tahsil edildiği anlaşılan çek ve ödeme emirleri alacak kaydedilir.”

Örnek 1: İşletme 27/11/20x0 tarihinde ABC Bankası Eryaman Şubesine 20.000 TL yatırarak işletme adına bir hesap açtırmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	20.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
100 KASA HESABI		20.000
ABC Bankasında hesap açtırılması.		

Örnek 2: 27/11/20x0 tarihinde ABC Bankası Eryaman Şubesinden 10.000 TL çekilip işletmenin kasasına konmuştur. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
100 KASA HESABI	10.000	
102 BANKALAR HESABI		10.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Bankadan para çekilmesi		

Örnek 3: 27/11/20X0 tarihinde müşteri Emine ARSLAN işletmenin bankadaki hesabına 5.000 TL yatırmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	5.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
120 ALICILAR HESABI		5.000
120.01. Emine ARSLAN		
Müşterinin bankadaki hesabımıza para yatırması		

Örnek 4: 27/11/20x0 tarihinde daha önce alınmış olan 20.000 TL tutarındaki çek, işletmenin hesabına geçirilmek üzere bankaya ciro ediliyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	20.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
101 ALINAN ÇEKLER HESABI		20.000
Alınan çeklerin banka hesabına geçilmek üzere ciro edilmesi		

Örnek 5: 27/11/20x0 tarihinde satıcı Ahmet KARACA'ya, işletmenin bankadaki hesabından 5.000 TL aktarılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
320 SATICILAR HESABI	5.000	
320.01. Ahmet KARACA		
102 BANKALAR HESABI		5.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Satıcı Ahmet KARACA'ya para aktarılması.		

MEVDUAT FAİZLERİ VE KATILIM BANKALARI TARAFINDAN ÖDENEN KAR PAYLARI TEVKİFAT ORANLARI

Mevcut düzenlemelere göre 1 Haziran 2021 tarihli mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanan 4027 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 31.07.2021 tarihine kadar uygulanacak mevduat faizlerinden ve katılım bankaları tarafından ödenen kar payları tevkifat oranları aşağıdaki tabloda yer gösterilmektedir.

Tablo 2: Mevduat faizleri ve katılım bankaları tarafından ödenen kar payları için tevkifat oranları

GELİR VERGİSİ KANUNU'NUN GEÇİCİ 67'İNCİ MADDESİNE GÖRE GELİR VERGİSİ TEVKİFATINA ESAS KAZANÇ TÜRÜ	DEĞİŞİKLİK ÖNCESİ TEVKİFAT ORANI (%)	YENİ (31.05.2021 TARİHİNE KADAR) UYGULANACAK TEVKİFAT ORANI (%)
I- MEVDUAT FAİZLERİ		
i)- Vadesiz Ve İhbarlı Hesaplar İle 6 Aya Kadar (6 Ay Dahil) Vadeli Hesaplarda	15	5
ii)- 1 Yıla Kadar (1 Yıl Dahil) Vadeli Hesaplarda	12	3
iii)- 1 Yıdan Uzun Vadeli Hesaplarda	10	0
iv)- Enflasyon Oranına Bağlı Olarak Değişken Faiz Oranı Uygulanan 1 Yıdan Uzun Vadeli Hesaplarda	0	0
II- KATILIM BANKALARI TARAFINDAN ÖDENEN KAR PAYLARI		
i)-Vadesiz, İhbarlı Ve Özel Cari Hesaplar İle 6 Aya Kadar (6 Ay Dahil) Vadeli Hesaplarda	15	5
ii)- 1 Yıla Kadar (1 Yıl Dahil) Vadeli Hesaplarda	12	3
iii)- 1 Yıdan Uzun Vadeli Hesaplarda	0	0

Örnek 6: 27/11/20x0 tarihinde bankadan alınan hesap özetinden işletmenin bankadaki TL Mevduat hesabına 3 ay için 5.000 TL faiz geldiği, faizden %5 Gelir vergisi kesinti yapıldıktan sonra kalan tutarın

İşletmenin bankadaki hesabına yattığı anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	4.750	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI	250	
193.01. Gelir Vergisi 250		
642 FAİZ GELİRLERİ		5.000
Faiz gelirleri		

103. VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)

“İşletmenin üçüncü kişilere bankalardan çekle veya ödeme emri ile yapacağı ödemeler bu hesapta izlenir.

İşleyişi: Kişilere çek ve ödeme emri verildiğinde hesaba alacak; çek ve ödeme emirlerinin bankadan tahsil edildiği anlaşıldığında bu hesaba borç, bankalar hesabına alacak kaydedilir.”

Örnek 1: İşletme, 28/11/20x0 tarihinde 00003 numaralı fatura ile %18 KDV dahil 11.800 TL değerindeki malı çek keşide edip satın almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0.....		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800	
103 VERİLEN ÇEK. VE ÖD. EM. HS.		11.800
00003 nolu fatura ile çek keşide ederek mal satın alınması		

Örnek 2: 30/11/20x0 tarihinde 11.800 TL çek tutarının lehdar tarafından bankadan tahsil edildiği anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....30.11.20x0..... 103 VERİLEN ÇEK. VE ÖD. EM. HS. 102 BANKALAR HESABI 102.01. ABC Bankası 102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi Çek bedelinin lehdar tarafından tahsil edilmesi	11.800	11.800
---	--------	--------

Örnek 3: İşletme, 28/11/20x0 tarihinde Mehmet COŞKUN'a olan senetsiz ticari borcuna karşılık 10.000 TL değerinde çek vermiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0..... 320 SATICILAR HESABI 320.04. Mehmet COŞKUN 103 VERİLEN ÇEK. VE ÖD. EM. HS. İşletmenin borcuna karşılık çek vermesi.	10.000	10.000
--	--------	--------

Ekonomik açıdan ödeme aracı olarak kabul edilen çek, TTK m.795 gereği ibrazında ödenecektir ve bu kural, karşılığın bulunması şartıyla ileri tarihli çekler için de geçerlidir. Çekte vade olmaz. Fakat verilen ileri tarihli çekler vergi uygulamasında normal çek olarak kabul edilirken,4 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde "özün önceliği kuralı" gereğince borç senedi olarak kabul edilmektedir.

Örnek 4: İşletme 28/11/20X0 tarihinde 00004 numaralı fatura ile %18 KDV dahil 5.900 TL değerindeki malı 3 ay vadeli çek ile satın almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0.....		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	5.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900	
321 BORÇ SENETLERİ HESABI		5.900
00004 numaralı fatura vadeli çek keşide ederek mal satın alınması		

108. DİĞER HAZIR DEĞERLER

“Nitelikleri itibarıyla hazır değer sayılan pullar, vadesi gelmiş kuponlar, tahsil edilecek banka ve posta havaleleri (yoldaki paralar gibi) değerleri kapsar.

İşleyişi: Bu değerler elde edildiğinde hesabın borcuna, elden çıkarıldığında da hesabın alacağına kaydedilir.”

Örnek 1: İşletme 28/11/20x0 tarihinde 00005 numaralı fatura ile 1.000 TL + 18 KDV ile kredi kartı ile mal satmıştır. Kredi kartı ile satışlardan banka komisyon kesmemektedir. Satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0.....		
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	1.180	
108.01. Kredi Kartı Satışları		
600 YURTIÇI SATIŞLAR HESABI		1.000
391 HESAPLANAN KDV HESABI		180
00005 numaralı fatura ile kredi kartlı mal satışları.		

Örnek 2: A) 28/11/20x0 tarihinde işletmenin elinde bulunan 6 ay faiz ödemeli, %20 basit faizli, 200.000 TL tutarındaki tahvile ait faizinin vadesinin dolduğu anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0.....		
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	20.000	
108.07. Tahvil Faizleri		
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		20.000
200.000X0,20X6/1200= 20.000(6 AYLIK FAİZ)		

B)29/11/20x0 tarihinde tahvil faizinden %10 gelir vergisi kesintisi yapıldıktan sonra kalan tutar işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabına aktarılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	18.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR	2.000	
193.01. Gelir Vergisi		
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER		20.000
HESABI		
108.07. Tahvil Faizleri		
Kupon faizinin işletmenin banka hesabına aktarılması.		

Örnek 3: 28/11/20x0 tarihi itibariyle işletmenin elinde bulunan borsada işlem görmeyen X A.Ş.'nin pay senetlerine düşen kâr payı 15.000 TL'dir. Kuponlar kesilerek X A.Ş. ye gönderilmiş, 500 TL fark ücreti kesildikten sonra söz konusu tutar işletmenin bankadaki hesabına 14.500 TL olarak yatırılmıştır.

A) Kâr payı kuponlarının tahsile verilmesinin yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....28.11.20x0..... 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI 108.05. Tahsildeki Kuponlar 640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ Kâr payı kuponlarının tahsile verilmesi.	15.000	15.000
.....28.11.20x0..... 955 VERGİ MATRAHINDAN DÜŞÜLECEK GELİRLER BORÇLU HESABI 956 VERGİ MATRAHINDAN DÜŞÜLECEK GELİRLER ALACAKLI HESABI Vergi matrahından düşülecek gelirin nazım hesapta izlenmesi	15.000	15.000

B) Kâr payı kuponlarının işletmenin banka hesabına aktırılmasının yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0..... 102 BANKALAR HESABI 102.01. ABC Bankası 102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI 108.07. Tahsildeki Kuponlar Kupon faizinin işletmenin banka hesabına aktarılması.	14.500 500	15.000
---	---------------	--------

Örnek 4: İşletme, 28/11/20x0 tarihinde 100 TL değerinde posta pulu almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....28.11.20x0..... 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI 108.04. Posta pulları 100 KASA HESABI Posta pulu alımı.	100	100
--	-----	-----

Örnek 5: İşletme'nin pazarlama departmanı 29/11/20x0 tarihinde 50 TL değerinde posta pulunu kullanmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....29.11.20x0.....		
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİD. HESABI	50	
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER		50
HESABI		
108.04. 108.04. Posta pulları		
Posta pullarının kullanımı.		

Menkul Kıymetler

“Bu grup, faiz geliri veya kâr payı sağlamak veya fiyat değişmelerinden yararlanarak kârlar elde etmek amacı ile geçici bir süre elde tutulmak üzere alınan hisse senedi, tahvil, hazine bonosu, finansman bonosu, yatırım fonu katılma belgesi, kâr-zarar ortaklığı belgesi, gelir ortaklığı senedi gibi, menkul kıymetler ile bunlara ait değer azalma karşılıklarının izlenmesi amacıyla kullanılır.

VUK'a Göre Menkul Kıymetlerin Değerlemesi

Geçici Madde 20 – (Ek: 22/7/1998-4369/20 md.) 1998 yılı geçici vergi uygulaması bakımından; Hazine Bonosu, Devlet Tahvilleri ve Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi Başkanlıklarınca çıkarılan menkul kıymetler alış bedeli ile değerlendirilir.

Madde 279 – (Değişik: 22/7/1998-4369/6 md.) Hisse senetleri ile fon portföyünün en az %51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle,

bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir.”

Menkul Kıymetler aşağıdaki hesaplardan oluşur

110. HİSSE SENETLERİ

Geçici olarak, elde tutulan hisse senetleri bu hesapta izlenir.”

Örnek 1: İşletme 04/12/20x0’de ABC Bankası yatırım hesabını kullanarak ABC A.Ş. pay senetlerinden değeri 5,70 TL’den 10.000 lot almıştır. Yatırım hesabından alınan hesap özetiinden bu işlemde 57,80 TL komisyon kesildiği görülmüştür.

A) Alış işleminin muhasebe kaydını yapınız.

.....04.12.20x0.....		
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	57.000	
110.01.ABC A.Ş. Pay Senetleri		
653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI	57,80	
102 BANKALAR HESABI		57.057,8
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
5,70 TL X 10.000 lot = 57.000 TL’lik pay senedinin 57,80 komisyon ile alınması.		

B) 15/12/20x0 tarihinde pay senetlerinin 4.000 lotu 5,60 TL'den satıldığındaki kaydı yapınız (Satış internet bankacılığıyla yapılmıştır) .

.....15.12.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	22.400	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
655 MENKUL KIYMETLER SATIŞ ZARARLARI	400	
655.01. Pay Senedi Zararı		
110 HİSSE SENETLERİ HESABI		22.800
110.01.ABC A.Ş. Pay Senetleri		
Kayıtlı Değeri(5,70 x 4.000) = 22.800 TL		
Satış Değeri (5,60 x 4.000) = 22.400 TL		
Satış Zararı(5,70-5,60 x 4.000) = 400 TL ile pay senedi satışı		

C) 25/12/20x0 tarihinde pay senetlerinin 3.000 lotu 5,83 TL'ye satıldığındaki kaydı yapınız (Satış internet bankacılığıyla yapılmıştır) .

.....25.12.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	17.490	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
110 HİSSE SENETLERİ HESABI		17.100
110.01.ABC A.Ş. Pay Senetleri		
645.MENKUL KIYMET SATIŞ KARI		390
HESABI		
Kayıtlı Değeri(5,70 x 3.000) = 17.100 TL		
Satış Değeri (5,83 x 3.000) = 17.490 TL		
Satış Karı(5,83-5,70 x 3.000) = 390 TL ile pay senedi satışı		

Örnek 2: İşletme 04/12/20x0'de bankadan kredi almak üzere cüzdandaki 200.000 TL'lik hisse senedinin 100.000 TL'ik kısmını teminat olarak verilmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....04.12.20x0.....		
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	100.000	
110.03.Teminattaki Hisse Senetleri		
110 HİSSE SENETLERİ HESABI		100.000
110.03.Cüzdandaki Hisse Senetleri		
Kredi teminatları		

Örnek 3: A) 31/12/20x0 tarihinde işletmenin elinde bir anonim şirketin ihraç etmiş olduğu alış değeri 10 TL olan 1.000 adet hisse senedi vardır. Hisse senetlerinin borsa değeri 9 TL'dir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	1.000	
119 MENK. KIY. DEĞ. DÜŞ.KARŞ.HS.		1.000
1.000(10-9)=1.000 TL hisse senetleri için değer düşüklüğü karşılığı ayrılması.		

Hisse senetleri için ayrılan karşılıklar vergi yasalarımıza göre kanunen kabul edilmeyen gider olarak nitelendirildiğinden, 1.000 TL'lik tutar nazım hesaplarda izlenmeli, vergi hesaplanırken vergi matrahına eklenmelidir.

B) 15/01/20x1 tarihinde hisse senetlerinin tamamı 10.500 TL'ye satılmış, satış tutarı işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabına aktırılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.01.20x1.....		
102 BANKALAR HESABI	10.500	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
119 MENK. KIY. DEĞ. DÜŞ.KARŞ.HS.	1.000	
110 HİSSE SENETLERİ HESABI		10.000
110.01.ABC A.Ş. Pay Senetleri		
644 KONUSU KALMAYAN		1.000
KARŞILIKLAR HESABI		
645 MENKUL KIYMET SATIŞ		500
KARLARI HESABI		
Hisse senetlerinin satılması.		

111. ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI

“Özel sektörün çıkartmış bulunduğu tahvil, senet ve bonolar bu hesapta izlenir.”

Örnek 1: İşletme, 18/11/20x0 tarihinde X A.Ş.’nin çıkarmış olduğu 100 adet tahvili nominal değeri 1.000 TL’den ABC Bankası Eryaman Şubesi yatırım hesabını kullanarak satın almıştır.
A) 18/11/20X0 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

.....18.11.20x0.....		
111. ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI	100.000	
111.01. X A.Ş. Tahvilleri		
102 BANKALAR HESABI		
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		100.000
X A.Ş. tahvillerinin alınması.		

B) İşletmenin 18/12/20x0 tarihinde ABC Bankası Eryaman Şubesi yatırım hesabından alınan hesap özetinde söz konusu tahvillere 5.000 TL faiz geldiği, tahvil faizi üzerinden %15 gelir vergisi kesintisi yapıldığı anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....18.12.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	4.250	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI	750	
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		5.000
Tahvil faizi.		

C) İşletme, 30/12/20x1 tarihinde vadesi gelen 100.000 TL'lik özel kesim tahvilinin ana parasını işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabına aktarmıştır.

.....30.12.20x1.....		
102 BANKALAR HESABI	100.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
111. ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET		100.000
VE BONOLARI		
111.01. X A.Ş. Tahvilleri		

112. KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

“Kamu tarafından çıkartılmış bulunan tahvil, senet ve bonolar bu hesapta izlenir.”

Örnek 1: İşletme 18/12/20x tarihinde 200.000 TL değerinde devlet tahvilini ABC Bankası Eryaman Şubesindeki yatırım hesabını kullanarak satın almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....18.12.20x0.....		
112. KAMU KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI	200.000	
112.01. Devlet Tahvilleri		
102 BANKALAR HESABI		200.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
X A.Ş. tahvillerinin alınması.		

118. DİĞER MENKUL KIYMETLER

“Hisse senetleri, kamu ve özel sektör tarafından çıkarılmış bulunan tahvil, bono ve senetlerin dışındaki diğer menkul kıymetlerin takip edildiği hesaptır.

Menkul Kıymetler Hesaplarının İşleyişi: Menkul kıymetler edinildiğinde alış bedeli üzerinden yukarıdaki hesaplara borç, elden çıkartıldığında ise, aynı bedel ile alacak kaydedilir.

Menkul kıymetlerin satınalma giderleri "65. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar" grubundaki ilgili gider hesabında izlenir. Menkul kıymetlerin satışından doğan zararlar "Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar" grubundaki ilgili hesapta; kârlar ise "64. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar" grubundaki ilgili hesapta izlenir.”

Örnek 1. İşletme, 18/12/20x0 tarihinde ABC Bankasındaki 500.000 TL’sini 10 gün süre ile repoda (geri satım vaadiyle alım) değerlendirmiştir. Banka, 29/12/20x0 tarihinde repo geliri dahil 556.000 TL’yi işletmenin banka hesabına aktarmıştır. Gerekli yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....18.12.20x0.....		
118 DİĞERMENKUL KIYMETLER HESABI	500.000	
112.02.Repo		500.000
102 BANKALAR HESABI		
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Repo yatırımları		
.....29.12.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	556.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
118 DİĞERMENKUL KIYMETLER		500.000
HESABI		
112.02.Repo		
645 MEN. KIY.SAT.KARLARI HESABI		56.000
Repo getirileri		

Örnek 2: İşletme, 18/12/20X0 tarihinde bir bankanın çıkarmış olduğu 300.000'TL'lik varlığa dayalı menkul kıymeti ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabından satın almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....18.12.20x0.....		
118 DİĞERMENKUL KIYMETLER HESABI	300.000	
112.01.Varlığa Dayalı Menkul Kıymet		300.000
102 BANKALAR HESABI		
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Varlığa dayalı menkul kıymet alımı		

119. MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIGI

(-)

“Menkul kıymetlerin borsa veya piyasa değerlerinde önemli ölçüde ya da sürekli olarak değer azalması olduğu tespit edildiğinde ortaya

çıkacak zararların karşılanması amacı ile ayrılması gereken karşılıkların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Değer azalışları için azalışın tamamını karşılayacak olan tutar bu hesaba alacak "65. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar" grubunda yer alan "654. Karşılık Giderleri" hesabına borç kaydedilir. Kendisine karşılık ayrılmış olan menkul kıymet elden çıkarıldığında veya değer düşüklüğünün gerçekleşmemesi halinde bu hesaba borç kaydedilerek, karşılık tutarı "644. Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı"na aktarılarak kapatılır."

Örnek: 31/12/20x0 tarihinde işletmenin elinde bir anonim şirketin ihraç etmiş olduğu alış değeri 20 TL olan 1.000 lot pay senedi vardır. Pay senetlerinin borsa günündeki değeri 18 TL'dir. Gerekli muhasebe kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	2.000	
119 MENK. KIY. DEĞ. DÜŞ.KARŞ.HS.		2.000
1.000(20-18)=2.000 TL hisse senetleri için değer düşüklüğü karşılığı ayrılması.		

Aynı hisse senetlerinin tamamı (1.000 lot) 03/03/20x1 tarihinde 1 lot = 19 TL'den satıldığında (satış bedeli banka hesabına aktarıldığı varsayılarak) aşağıdaki kayıt yapılır.

.....23.03.20x1.....		
102 BANKALAR HESABI	19.000	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
119 MENK. KIY. DEĞ. DÜŞ.KARŞ.HS.	2.000	
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI	1.000	
110 HİSSE SENETLERİ HESABI		20.000
110.01.ABC A.Ş. Pay Senetleri		
644 KONUSU KALMAYAN		2.000
KARŞILIKLAR HESABI		
Hisse senetlerinin satılması.		

Ticari Alacaklar

“Bir yıl içinde paraya dönüşmesi öngörülen ve işletmenin ticari ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz alacaklar bu hesap grubunda gösterilir. Ticari ilişkilerden dolayı ana kuruluş, iştirak ve bağlı ortaklıklardan olan alacaklar varsa, bu grupta ki ilgili hesapların ayrıntılarında açıkça gösterilir. Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.”

120. ALICILAR

“Bu hesap, işletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarının izlenmesi için kullanılır. Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir.

İşleyişi: Senetsiz alacağın doğması ile bu hesaba borç, tahsil edilmesi halinde (ödemeler, aktarmalar ve hesaben mahsuplar dahil) alacak kaydedilir.”

Örnek 1: 19/12/20X0 tarihinde Yılmaz COŞKUN'a 10.000 TL + %18 KDV ile veresiye(kredili) mal satılmıştır.

A) Satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek satış işleminin yevmiye kaydını yapınız.

.....19.12.20x0.....		
120 ALICILAR HESABI	11.800	
120.01 Yılmaz COŞKUN		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HES.		10.000
391 HESAPLANAN KDV HES.		1.800
Veresiye mal satışı		

B) 27/12/20X0 tarihinde Yılmaz COŞKUN işletmeye olan borcuna karşılık işletmeye 11.800 TL tutarında çek vermiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.12.20x0.....		
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	11.800	
120 ALICILAR HESABI		11.800
120.01 Yılmaz COŞKUN		
Veresiye alacak için çek alımı		

Örnek 2: 30/12/20X0 tarihinde Çağatay COŞKUN işletmeye olan senetsiz ticari borcuna karşılık işletmeye 10.000 TL ödemiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....30.12.20x0.....		
100 KASA HESABI	10.000	
120 ALICILAR HESABI		10.000
120.02 Çağatay COŞKUN		
Veresiye alacakların tahsili		

Örnek 3: 31/12/20X0 tarihinde ticari ilişkilerinden dolayı Okan COŞKUN'dan olan senetsiz ticari alacağın 5.000 TL'lik kısmının vadesinde tahsil edilemediği anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	5.000	
127.01. Tahsili Geciken Alacaklar		
120 ALICILAR HESABI		5.000
120.03 Okan COŞKUN		
Vadesi geciken senetsiz ticari alacaklar		

121. ALACAK SENETLERİ

“Bu hesap, işletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senede bağlanmış alacakları, finansal kiralamadan doğan senetli alacakların da izlenmesi için kullanılır.

İşleyişi: *Alınan senet tutarları bu hesaba borç, tahsilinde ise alacak kaydedilir.”*

Örnek1: 02/01/20x0 tarihinde 10.000 TL + %18 KDV ile senet karşılığı mal satılmıştır.

.....02.01.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	11.800	
121.01. Cüzdandaki Senetler		
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HES.		10.000
391 HESAPLANAN KDV HES.		1.800
Senet karşılığı mal satışı		

Örnek 2: 02/01/20x0 tarihinde %18 KDV dahil 47.200 TL'lik senet karşılığı mal satılmıştır. Senetlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. Satılan ticari mal maliyetini göz ardı ederek gerekli yevmiye kaydını yapınız.

	Vade	Tutar
I. Senet	5 ay	17.200
II. Senet	15 ay	30.000

.....02.01.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	17.200	
121.01. Cüzdandaki Senetler		
221 ALACAK SENETLERİ HESABI	30.000	
221.01. Cüzdandaki Senetler		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HES.		40.000
391 HESAPLANAN KDV HES.		7.200
Senet karşılığı mal satışı		

Örnek 3: İşletmenin cüzdanındaki senetlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

A) 02/01/20x0 tarihinde 23.600 TL tutarındaki senetler tahsil edilmek üzere bankaya verilmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....02.01.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	23.600	
121.01. Tahsildeki Senetler		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		23.600
121.01. Cüzdandaki Senetler		
Tahsildeki senetler		

B)15/01/20x0 tarihinde alınan banka dekontundan, senetlerin tahsil edildiği ve 250 TL komisyon kesildikten sonra kalan tutarın işletmenin

ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabına yattığı anlaşılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.01.20x0.....		
102 BANKALAR HESABI	23.350	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI	250	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		23.600
121.01. Tahsildeki Senetler		
Senet tahsili.		

Örnek 4: 02/01/20x0 tarihinde bir ihaleye katılmak için 10.000 TL değerindeki senet teminat olarak verilmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....02.01.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	10.000	
121.01. Teminattaki Senetler		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		10.000
121.01. Cüzdandaki Senetler		
Teminattaki senetler.		

Örnek 5: 07/01/20x0 tarihinde 20.000 TL değerindeki alacak senedi bankaya iskonto ettiriliyor (kırdırılıyor). Banka 3.000 TL keserek kalan tutarı işletmeye nakit olarak ödüyor.

.....07.01.20x0.....		
100 KASA HESABI	17.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	3.000	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		20.000
121.01. Teminattaki Senetler		
Senet tahsili.		

Örnek 6: 08/01/20x0 tarihinde vadesi gelen 10.000 TL'lik alacak senedi, borçlusunun isteği üzerine 1.000 TL vade farkı uygulanarak

11.000 TL tutarında iki ay vadeli yeni bir senet ile değiştiriliyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....08.01.20x0.....		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	11.000	
121.01. Cüzdandaki Senetler		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		10.000
121.01. Cüzdandaki Senetler		
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.000
Senet vadesinin uzatılması		

122. ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

“Bilanço gününde, senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlendirilmesini sağlamak üzere alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarlarının izlenmesinde kullanılır.

İşleyişi: Hesaplanan reeskont tutarları bu hesaba alacak, "65. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar" grubundaki "652. Reeskont Faiz Giderleri Hesabı"na gider yazılır. İzleyen dönemde bu hesap "65. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar" grubundaki "642. Faiz Gelirleri Hesabı"na aktarılarak kapatılır.”

Reeskont Uygulaması

Bugünkü 1 TL gelecekteki 1 TL’den daha değerli olduğundan senetli satışlarda vade farkı bulunmaktadır. Örneğin peşin değeri 100 TL olan bir emtia senetle satıldığında tahsilat daha sonra yapılacağından söz konusu emtiaya 10 TL vade farkı konularak emtia 110 TL’ye satılmaktadır. Bazı senetler vadesinin dolmamasından dolayı bulunan

hesap döneminde tahsil edilememekte senetlerin tahsili sonraki dönemlere sarmaktadır. Muhasebenin dönemsellik kavramı gereği bulunulan hesap döneminde tahsil edilemeyecek senetlerin sonraki yıllara sarkan vade tutarları reeskont uygulamasıyla bilanço günündeki değerine getirilebilmektedir.

Ülkemizde reeskont uygulaması 1 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile zorunlu kılınmış, 4 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile bu zorunluk ortadan kaldırmış, 6 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile belirsiz bir tarihe ertelenmiştir.

Örnek 1: Sincan İMKB Ltd. Şirketinin 31/12/20x0 tarihi itibariyle alacak senetlerinin dökümü aşağıdaki gibidir.

Senet	Nominal Değeri	Vade Tarihi	Vadeye Kalan Gün
1	100.000	28/02/20x1	59 gün
2	50.000	31/05/20x1	151 gün

Reeskont Faiz Oranı: %15'tir.

İstenen: A) Reeskont Faiz Tutarını hesaplayınız.

$$\text{Reeskont Faiz Tutarı: } \frac{axnt}{36.000+(nt)}$$

a = Senedin nominal değeri

n = Kalan Vade(Gün)

t = Reeskont Faiz Oranı(Yıllık)

Senetlerin Reeskont Faiz Tutarları

$$1.\text{Senet} = \frac{100.000 \times 59 \times 15}{36.000 + (59 \times 15)} = \frac{88.500.000}{36.885} = 2.399,35 \text{ TL}$$

$$2.\text{Senet} = \frac{50.000 \times 151 \times 15}{36.000 + (151 \times 15)} = \frac{113.250.000}{38.265} = 2.959.62 \text{ TL}$$

Toplam Reeskont Faiz Tutarı: 5.358, 57 TL

B) 31/12/20x0 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI	5.358, 57	
122 ALACAK SEN. REES. HESABI		5.358, 57
1.Senet = $\frac{100.000 \times 59 \times 15}{36.000 + (59 \times 15)} = \frac{88.500.000}{36.885} = 2.399,35 \text{ TL}$		
2.Senet = $\frac{50.000 \times 151 \times 15}{36.000 + (151 \times 15)} = \frac{113.250.000}{38.265} = 2.959.62 \text{ TL}$		
Toplam Reeskont Faiz Tutarı: 5.358, 57 TL		

C) 01/01/2021 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

.....01.12.20x1.....		
122 ALACAK SEN. REES. HESABI	5.358, 57	
647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ		5.358, 57
HESABI		
Reeskont iptali		

124. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)

“Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

İşleyişi: *Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz gelirleri tutarları bu hesaba borç "60- Brüt Satışlar" hesap grubunda ilgili satış geliri hesabına alacak olarak kaydedilir. Ancak, esas faaliyet konusu finansal kiralama olmayan işletmelerce yapılan finansal kiralama işlemiyle ilgili gerçekleşmiş faiz gelirleri, "64- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar" hesap grubunda faiz geliri hesabına alacak olarak kaydedilir.”*

Örnek 1: Serhan Geçim finansal kiralama şirketi, değeri 20.000.000 TL olan paketleme makinesini satın alarak 01/01/2021 tarihinde müşterisi Akras A.Ş.ye 5 yıllığına kiralamıştır. Faiz oranı %20 olup, kira bedelleri yıl sonlarında 5 eşit taksitle ödenecektir. Serhan Geçim finansal kiralama şirketinin aşağıdaki yevmiye kayıtlarını yapınız.

VUK mükerrer 290. maddeye ve TDHP’na göre finansal kiralama işlemleri aşağıdaki gibi hesaplanacaktır (Cengiz, 2017:43-56).

$$20.000.000 = \text{Yıllık Kira Taksiti} \times \frac{(1+0,20)^5-1}{0,20 \times (1+20)^5}$$

$$20.000.000 = \text{Yıllık Kira Taksiti} \times 2,990612$$

$$\text{Yıllık Kira Taksiti} = \frac{20.000.000}{2,990612}$$

$$\text{Yıllık Kira Taksiti} = 6.687.594 \text{ TL}$$

$$1. \text{ yılın faiz tutarı} = 20.000.000 \times 0,20 = 4.000.000,00$$

$$2. \text{ yılın faiz tutarı} = 17.312.405,93 \times 0,20 = 3.462.481,19$$

$$3. \text{ yılın faiz tutarı} = 14.087.293,06 \times 0,20 = 2.817.458,61$$

$$4. \text{ yılın faiz tutarı} = 10.217.157,60 \times 0,20 = 2.043.431,52$$

$$5. \text{ yılın faiz tutarı} = 5.572.995,05 \times 0,20 = 1.114.599,01$$

$$1. \text{ yılın anapara tutarı} = \frac{6.687.594}{(1+0,20)^5} = 2.687.594,07$$

$$2. \text{ yılın anapara tutarı} = \frac{6.687.594}{(1+0,20)^4} = 3.225.112,88$$

$$3. \text{ yılın anapara tutarı} = \frac{6.687.594}{(1+0,20)^3} = 3.870.135,45$$

$$4. \text{ yılın anapara tutarı} = \frac{6.687.594}{(1+0,20)^2} = 4.644.162,55$$

$$5. \text{ yılın anapara tutarı} = \frac{6.687.594}{(1+0,20)^1} = 5.572.995,05$$

Tablo 3: Finansal kiralama tablosu

Yıllar	Yıllık Kira Taksiti Tutarı	Faiz	Anapara Ödemeleri	Kalan Borç
-	-	-	-	20.000.000
2021	6.687.594,07	4.000.000,00	2.687.594,07	17.312.405,93
2022	6.687.594,07	3.462.481,19	3.225.112,88	14.087.293,06
2023	6.687.594,07	2.817.458,61	3.870.135,45	10.217.157,60
2024	6.687.594,07	2.043.431,52	4.644.162,55	5.572.995,05
2025	6.687.594,07	1.114.599,01	5.572.995,05	-
Toplam	33.437.970,33	13.437.970,33	20.000.000,00	-

A) Paketleme makinesinin 20.000.000 TL + %18 KDV ile satın alınması kaydını yapınız (Ödeme şirketin ABC Bankası Eryaman Şubesinden yapılmıştır).

.....01.01.2021.....		
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	20.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.600.000	
102 BANKALAR HESABI		23.600.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Paketleme makinesinin alınması.		

B) Makinenin finansal kiralamaya verilmesi kaydını yapınız.

.....01.01.2021.....		
120 ALICILAR HESABI	6.687.594,07 ⁵	
120.01. Akras A.Ş.		
220 ALICILAR HESABI	26.750.376,28 ⁶	
120.01. Akras A.Ş.		
124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		4.000.000,00 ⁷
224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		9.437.970,33 ⁸
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI		20.000.002
Paketleme makinesinin finansal kiralamaya verilmesi		

C) Finansal kiralamanın ilk taksitinin + %18 KDV ile Serhan Geçim Finansal Kiralamanın banka hesabına yatırılmasının yevmiye kaydını yapınız.

⁵ 1. Taksitin tutarı

⁶ 2.3.4.5. taksitlerin toplamı

⁷ 1. Taksitin faizi

⁸ 2.3.4.5. taksitlerin faiz toplamı

.....31.12.2021.....		
102 BANKALAR HESABI	7.891.361	
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
120 ALICILAR HESABI		6.687.594,07
120.01. Akras A.Ş.		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.203.766,93
1. kira taksitinin tahsili		
.....31.12.2021.....		
124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	4.000.000,00	
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		4.000.000,00
1. kira taksitinin faiz geliri.		

D)2022 yılı kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirinin kısa vadeye aktarılması kaydını yapınız.

.....31.12.2021.....		
224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	3.462.481,19	
124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		3.462.481,19
Kısa vadeye aktarım.		

Yukarıdaki kayıt kalan 3 taksit için de ilgili yılın kazanılmamış finansal kiralama faiz geliri tutarı kullanılarak her hesap döneminin sonunda yapılacaktır.

E)2022 yılı finansal kiralama taksitinin kısa vadeye aktarılması kaydını yapınız.

.....31.12.2021.....		
120 ALICILAR HESABI	6.687.594,07	
120.01. Akras A.Ş.		
220 ALICILAR HESABI		6.687.594,07
220.01. Akras A.Ş.		
2022 yılı kira taksitinin kısa vadeye aktarılması		

Son kayıt, kalan 3 taksit için de her hesap döneminin sonunda yapılacaktır.

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

“İşletmece üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi veya bir sözleşmenin ya da diğer işlemlerin karşılığı olarak geri alınmak üzere verilen depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Verilen depozito ve teminatlar bu hesabın borcuna, geri alınanlar veya hesaba sayılanlar alacağına kaydedilir.”

Örnek: İşletme bir ihaleye girmek için 18/01/20x1 tarihinde 10.000 TL teminat yatırmıştır.

A) Teminat yatırıma kaydını yapınız.

.....18.01.20x1.....			
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS		10.000	
126.01. İhale Teminatları			
100 KASA HESABI			10.000
İhale teminatı			

B) İhale işletmenin üzerinde kalmadığından teminatın geri alınması kaydını yapınız.

.....18.01.20x1.....			
100 KASA HESABI		10.000	
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS			10.000
126.01. İhale Teminatları			
İhale teminatının geri alınması.			

127- DİĞER TİCARİ ALACAKLAR

“İşletmenin ticari faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ve yukarıdaki hesapların kapsamına girmeyen tahsili gecikmiş alacaklar (henüz şüpheli alacak niteliğini kazanmayanlar) ve diğer çeşitli senetsiz ticari alacaklar bu hesapta izlenir.

İşleyişi: Yukarıda belirtilen alacaklar bu hesaba borç; tahsil veya mahsup işlemi yapıldığında ilgili hesaplara karşılık, bu hesaba alacak kaydedilir.”

Örnek 1: 31/12/20x0 tarihinde 43.000 TL değerindeki alacak senedinin vadesinde tahsil edilmediği ve şüpheli olmadığı anlaşılmıştır. Gerekli muhasebe kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	43.000	
127.03. Tahsili Gecikmiş Alacak Senetleri		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		
121.01. Cüzdandaki Senetler		43.000
Tahsili gecikmiş alacak senetleri		

128. ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

“Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi birkaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasına aktarılmış senetli ve senetsiz alacakları kapsar.

İşleyişi: Tahsili şüpheli hale gelmiş olan alacaklar ilgili hesapların alacağı karşılığında bu hesaba borç yazılarak bu durumdaki alacaklar normal alacaklardan çıkarılır. Alacağın tahsili veya tahsil edilemeyeceğinin kesinleşmesi durumunda bu hesaba alacak kaydedilir.”

Örnek 1: 30/11/20x0 tarihinde 20.000 TL değerindeki alacak senedinin vadesinde tahsil edilmediği anlaşılmıştır.

A) Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....30.11.20x0.....		
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	20.000	
127.03. Tahsili Gecikmiş Alacak Senetleri		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		20.000
121.01. Cüzdandaki Senetler		
Tahsili gecikmiş alacak senetleri		

B) 31/12/20x0 tarihi itibariyle tahsili gecikmiş alacak senetleri şüpheli alacak haline gelmiş, kanuni takibe alınmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	20.000	
128.03.İcradaki Alacak Senetleri		
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR		20.000
HESA		
127.03. Tahsili Gecikmiş Alacak Senetleri		
Tahsili gecikmiş alacak senetlerinin şüpheli alacak haline gelmesi		

VUK Madde 323'e⁹ göre şüpheli alacaklar için karşılık ayrılabilir ve söz konusu karşılıklar vergi matrahından indirilebilir.

C) Şüpheli alacağın %40'ına karşılık ayrılması kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	8.000	
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR		8.000
KARŞ. HS		
Şüpheli alacak için karşılık ayrılması.		

D) %40'ına karşılık ayrılan 20.000 TL'lik alacağın 9.000 TL'lik kısmı 03/03/20x1 tarihinde tahsil edildiğinde gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....03.03.20x1.....		
100 KASA HESABI	9.000	
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HES.	8.000	
689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR HES.	3.000	
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR		20.000
HESABI		
Şüpheli alacağın bir kısmının tahsil edilmesi.		

⁹ Madde 323 – (Değişik: 30/12/1980-2365/55 md.) Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla; 1. (Değişik: 1/5/1981-2455/3 md.) Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar; 2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar; Şüpheli alacak sayılır. Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir. Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder. Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde karzarar hesabına intikal ettirilir.

Diğer Alacaklar

“Bu hesap grubu; herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde tahsil edilmesi düşünülen senetli, senetsiz alacaklar ile bu gruba ait şüpheli alacak ve şüpheli alacak karşılığının izlenmesini sağlar. Bu grup aşağıdaki hesaplardan oluşur.”

131. ORTAKLARDAN ALACAKLAR

“İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: *Alacağın doğması halinde hesaba borç, tahsili halinde ise alacak kaydedilir.”*

Örnek 1: 05/02/20x0’te işletme ortağı İlkin COŞKUN’a 35.000 TL borç para veriliyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....05.02.20x0.....		
131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI	35.000	
131.01. İlkin COŞKUN		
100 KASA HESABI		35.000
İşletme ortağına borç para verilmesi.		

132. İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR

“İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) iştiraklerinden olan alacaklarını kapsar.

İşleyişi: *Bu hesaba; alacağın doğması halinde borç, tahsili halinde ise alacak kaydedilir. “*

Örnek 1: A) 04/12/20X0 tarihinde işletme 400.000 TL’lik pay senedine sahip olduğu A.Ş’nin genel kurulu, % 25 kar payı dağıtılmasına karar verilmiştir. Gerekli yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....04.12.20x0..... 132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI 132.01. Temettü Alacakları 640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI Temettü geliri	100.000	100.000
.....04.12.20x0..... 955 VERGİ MATRAHINDAN DÜŞÜLECEK GELİRLER BORÇLU HESABI 956 VERGİ MATRAHINDAN DÜŞÜLECEK GELİRLER ALACAKLI HESABI	100.000	100.000

31/12/20x0 tarihinde yukarıdaki tutar vergi matrahından düşüldükten sonra ters kayıtla nazım hesaplar kapatılmalıdır.

B) 14/12/20X0 tarihinde kâr payı işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki banka hesabına aktarılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....14.12.20x0..... 102 BANKALAR HESABI 102.01. ABC Bankası 102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi 132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI 132.01. Temettü Alacakları Tahsil edilen temettüler	100.000	100.000
--	---------	---------

133. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR

“İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) bağlı ortaklıklardan olan alacaklarını içerir.

İşleyişi: Bu hesaba; alacağın doğması halinde borç, tahsili halinde ise alacak kaydedilir. “

Örnek:07/02/20x0 tarihinde işletme bağlı ortağı olan ABC şirketine işletmenin bankadaki hesabından 50.000 TL havale yaparak ödünç para vermiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....07.02.20x0.....		
133 BAĞLI ORAKLARDAN ALACAKLAR HESABI	50.000	
102 BANKALAR HESABI		50.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Bağlı ortağa borç para verilmesi.		

135. PERSONELDEN ALACAKLAR

“İşletmeye dahil personel ve işçinin işletmeye olan çeşitli borçlarını kapsar.

İşleyişi: Bu hesaba, alacağın doğması halinde borç; tahsili halinde ise alacak kaydedilir.”

Örnek: 07/02/20x0’da işletme 1.000 TL + %18 KDV ile işletme personeli Eren COŞKUN’a mal satmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....07.02.20x0.....		
135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	1.180	
135.01. Eren COŞKUN		1.000
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		180
391 HESAPLANAN KDV HESABI		
Personele mal satışı		

136. DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR

“Ticari olmayıp yukarıda sayılan hesaplardan herhangi birine dahil edilemeyen alacakların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: İşletme lehine doğan alacaklar bu hesaba borç; tahsilatlar alacak kaydedilir.”

Örnek 1: 2021 yılı bekar ve çocuksuz bir asgari ücretlinin bilgilerini kullanarak(günlük brüt ücreti 119,25 TL) asgari ücreti hesaplayıp, maaş, prim ve vergi ödemelerinin yevmiye kayıtlarını yapınız.

AYLIK BRÜT ÜCRET = Günlük Ücret X Çalışılan Gün Sayısı

$$= 119,25 \times 30 = 3.577,50 \text{ TL}$$

SGK İŞÇİ PRİMİ = Aylık Brüt Ücret¹⁰ X 0.14

$$= 3.577,50 \times 0.14 = 500,85 \text{ TL}$$

SGK İŞÇİ İŞSİZLİK PRİMİ = Aylık Brüt Ücret X 0.01

¹⁰ SGK Tavan Ücreti Taban Brüt Ücretinin (Dönemin Brüt Asgari Ücreti) 7,5 katıdır. 7,5 katından sonraki kısım için vergi hesaplanmaz.

$$= 3.577.50 \times 0.01 = 35,775 \text{ TL}$$

SGK İŞVEREN PRİMİ = Aylık Brüt Ücret X 0.15,5

$$= 3.577.50 \times 0.15,5^{11} = 554,512.$$

SGK İŞVEREN İŞSİZLİK PRİMİ = Aylık Brüt Ücret X 0.02 =
3.577.50 x 0.02 = 71,55 TL

GELİR VERGİSİ MATRAHI = Aylık Brüt Ücret - Sgk Primi İşçi Primi - Sgk İşçi İşsizlik Primi - Engel İndirimi¹²

$$= 3.577.50 - 500,85 - 35,775 - 0 = 3.040,875 \text{ TL}$$

GELİR VERGİSİ = Gelir Vergisi Matrahı X 0.15

$$= 3.040,875 \times 0.15 = 456,13 \text{ TL}$$

DAMGA VERGİSİ = Brüt Ücret X 0.00759

$$= 3.577.50 \times 0.00759 = 27.15 \text{ TL}$$

KESİNTİLER TOPLAMI = Sgk İşçi Primi + Sgk İşçi İşsizlik Primi + Gelir Vergisi + Damga Vergisi

$$= 500,85 + 35,775 + 456,13 + 27.15 = 1.019,90 \text{ TL}$$

NET ÜCRET = Brüt Ücret - Kesintiler Toplamı + Asgari Geçim İndirimi

$$= 3.577.50 - 1.019,90 + 268,31 = 2.825,90 \text{ TL}$$

¹¹SGK primi işveren payı % 20,5 iken 5510 sayılı Kanununun 81.maddesinin (i) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim yapılmaktadır.

¹² Engellilik Dereceleri Ve Çalışma Gücü Kayıp Oranları (G.V.K. Madde 31)

**İŞÇİNİN İŞVERENE MALİYETİ = BRÜT ÜCRET+SGK
İŞVEREN PRİMİ+SGK İŞVEREN İŞSİZLİK PRİMİ**

$$= 3.577.50+554,512+71,55 = 4.203,56 \text{ TL}$$

Stoklar

“Bu grup, işletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği, ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık ve hurda gibi bir yıldan az bir sürede kullanılacak olan veya bir yıl içerisinde nakde çevrilebileceği düşünülen varlıklardan oluşur. Faturası gelmemiş stoklar ilgili buldukları kalemin içinde gösterilir. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir.”

150. İLK MADDE VE MALZEME

“Üretimde veya diğer faaliyetlerde kullanılmak üzere işletmede bulundurulmuş hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemelerin izlendiği hesaptır.

İşleyişi: *Satın alındıkları ya da üretildikleri maliyet bedelleri ile bu hesabın borcuna, üretime verildiğinde, tüketildiğinde, satıldığında veya devredildiğinde ise hesabın alacağına kaydedilir.”*

Örnek 1: Coşkun İnşaat A.Ş. Yenikent şantiyesinde kullanılmak üzere, 05/02/20x0 tarihinde 70.000 TL + %18 KDV ile 10 ton demir satın almış, ödeme işletmenin ABC bankasındaki hesabından yapılmıştır.

A) Demir satın alınmasının yevmiye kaydını yapınız.

.....05.02.20x0.....		
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	70.000	
150.01. Demir		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	12.600	
102 BANKALAR HS.		72.600
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Demir alımı.		

B) 27/02/20x0 tarihinde alınan demirin %25'i kullanılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.02.20x0.....		
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	17.500	
740.01. Yenikent Şantiyesi		
740.01.01. Demir Kullanımı		
150 İLK MADDE VE MALZEME		17.500
HESABI		
150.01. Demir		
70.000 x 0,25 = 17.500 TL'lik demir kullanımı		

153. TİCARİ MALLAR

“Herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan satmak amacı ile işletmeye alınan ticari mallar (emtia) ve benzeri kalemler bu hesapta yer alır.

İşleyişi: *Satın alınan ticari mallar (emtia) maliyet bedeli ile bu hesaba borç, satılması veya herhangi bir nedenle ambardan çekilmesinde ise maliyet bedeli ile alacak kaydedilir.”*

Örnek 1: ASNENB A.Ş.nin 31/12/20x0 tarihi itibariyle bilgileri aşağıdaki gibidir:

Dönem başı ticari mal stoku	500.000
Dönem içi net ticari mal alış	350.000
Dönem sonu ticari mal stoku	(200.000)

Satılan Malın Maliyetini hesaplayarak gerekli yevmiye kaydını yapınız?

.....31.12.20x0.....		
621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ HESABI	650.000	
153 TİCARİ MALLAR HESABI		650.000
Satılan ticari mal maliyeti		

157. DİĞER STOKLAR

“Yukarıdaki stok kalemlerinin hiçbirinin kapsamına alınmayan ürün, artık ve hurda gibi kalemler bu hesap grubunda yer alır.

İşleyişi: *Elde edilen bu stoklar maliyet bedeli ile hesaba borç, satıldığında, devredildiğinde veya kullanıldığında alacak kaydedilir.”*

Örnek: 31/12/2021’de yapılan envanter işlemleri sırasında 100.000 TL’lik malın değerinin 80.000 TL’ye indiği tespit edilmiştir.

A) Değer düşüklüğünün kesin olması durumuna göre muhasebe kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
157 DİĞER STOKLAR HS.	80.000	
157.01 Değeri Düşen Stoklar		
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS.	20.000	
153 TİCARİ MALLAR HESABI		100.000
Değeri düşen mallar.		

VUK 274 ve 278 madde¹³ emtialarla ilgilidir. Bu iki maddeye göre değeri düşen mallara karşılık ayrılabilir ve karşılıklar vergi matrahından indirilebilir.

B) Değer düşüklüğünün kesin olmaması durumuna göre gerekli muhasebe kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
157 DİĞER STOKLAR HS.	100.000	
157.01 Değeri Düşen Stoklar		
153 TİCARİ MALLAR HESABI		100.000
Değeri düşen mallar.		
.....31.12.20x0.....		
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	20.000	
158 STOK DEĞ. DÜŞ. KARŞ. HS.		20.000
Değeri düşen stoklara karşılık ayrılması.		

¹³ Madde 274 – (Değişik: 17/12/2003-5024/1 md.) Emtia, maliyet bedeliyle değerlendirilir. Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirilme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef, maliyet bedeli yerine 267 nci maddenin ikinci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275 inci maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir.

VUK Madde 278 – Yangın, deprem ve su basması gibi afetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vakı olan emtia ile maliyetlerinin hesaplanması mütat olmıyan hurdalar ve döküntüler, üstüğü, deşe ve ıskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir.

158. STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

“Bu hesap, yangın, deprem, su basması gibi doğal afetler ve bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlak, paslanmak, teknolojik gelişmeler ve moda değişiklikleri nedenleriyle stokların fiziki ve ekonomik değerlerinde önemli azalışların ortaya çıkması veya bunların dışında diğer nedenlerle stokların piyasa fiyatlarında düşmelerin meydana gelmesi dolayısıyla, kayıpları karşılamak üzere ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: *Stok değer düşüklüğü tespit edildiğinde "654. Karşılık Giderleri Hesabı"nın borcu karşılığında bu hesaba alacak kaydedilir. Karşılık ayrılan stok kaleminin işletme içinde kullanılması ya da satılması halinde; ilgili stok hesabının alacağı ile karşılaştırılarak daha önce ayrılan karşılık "644. Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı"na aktarılarak kapatılır.”*

159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

“Yurtdışından ya da yurtdışından satın alınmak üzere siparişe bağlanan stoklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

İşleyişi: *Yapılan ödemeler bu hesaba borç, malın teslimi üzerine alacak kaydedilir.”*

Örnek 1: İşletme, 05/02/20x0 tarihinde satın alınacak malın (200.000 TL + %18) avansı olan 50.000 TL, ABC bankasındaki hesaptan virman yoluyla ödeniyor.

A) Mal için avans ödenme kaydını yapınız.

.....05.02.20x0.....		
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS.	50.000	50.000
102 BANKALAR HS.		
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Mal alımı avansı		

B) Malların 15/02/20X0 tarihinde teslim alınması ve kalan tutarın bankadan ödenmesi kaydını yapınız.

.....15.02.20x0.....		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	200.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	36.000	186.000
102 BANKALAR HS.		
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANS. HS.		50.000
Mal alımı avansı		

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

“Bu grup, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan işletmelerin, bu işleri dolayısıyla yaptıkları harcamaların izlendiği hesapları kapsar.”

170-178 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ

“İşletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin maliyetlerinin oluşturulduğu hesaplardır. Bu hesaplar projeler bazında izlenir.”

İşleyişi: İşletmenin üstlendiği inşaat ve onarım işleri ile ilgili giderleri, "741- Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı" ve faaliyet giderleri ile finansman giderlerinden bu inşaat ve onarıma düşen ortak gider payları ise "751, 761, 771 ve 781" kod numaralı yansıtma hesaplarının alacağı karşılığında bu hesaplara borç kaydedilir.

Bu hesaplarda olunan maliyet, geçici kabul yapıldığında "622- Satılan Hizmet Maliyeti" hesabına devredilir.

İnşaat ve onarım işinin proje bazındaki sayısı, her bir inşaatın 170-178 hesap aralığında açılacak hesaplar üzerinde defteri kebir düzeyinde izlenmesine imkan vermeyecek kadar fazla ise; diğer proje yardımcı defter düzeyinde izlenebilir. Bu durumda, her bir proje için tutulacak yardımcı defterler, defteri kebir hükmündedir."

Örnek: 31/12/20x0 tarihi itibariyle Coşkun İnşaat A.Ş.nin 170 nolu hesabında biriken maliyetin 500.000 TL olduğu belirlenmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
170 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ HESABI	500.000	
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI		500.000

Gelecek Aylara Ait Giderler

"Bu grup, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan, ancak gelecek dönemlere ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup da kesin borç

kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerden oluşur. Bu grup hesapları aşağıdaki gibidir.”

180. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER

“Bu hesap, peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken, gelecek döneme ait giderleri izlemek için kullanılır.

İşleyişi: *Gelecek aylarda ilgili gider ve maliyet hesaplarına borç kaydedilecek peşin olarak ödenen giderler, bu hesabın borcuna kaydedilir. Gelecek aylarda bu hesaba alacak verilmek suretiyle ilgili gider hesabına aktarılır.”*

Örnek1: İşletme, 01/08/20X0’da binasını muhtemel tehlikelere karşı sigortalatmış, 2 yıllık sigorta bedeli olan 2.400. TL’yi peşin olarak ödemiştir. İşletme mali tablolarını 3’er¹⁴ aylık dönemlerle raporlamaktadır.

1. Dönem: Ocak, Şubat, Mart
2. Dönem: Nisan, Mayıs, Haziran
3. Dönem: Temmuz, Ağustos, Eylül
4. Dönem: Ekim, Kasım, Aralık

Aylık sigorta gideri: $2.400/24= 100$ TL

¹⁴ İşletmelerin geçici vergi dönemlerinden dolayı mali tabloların 3’er aylık dönemlerle raporlanması realiteye daha uygundur.

A) Sigorta bedelinin ödenme kaydını yapınız.

Ağustos ayı ile Eylül ayı dönem bazında cari döneme ait aylar olduğundan 2 aylık sigorta gideri 770 nolu hesaba, Ekim, Kasım, Aralık aylarının sigorta giderleri 180 nolu hesaba, kalan 19 aylık sigorta gideri ise 280 nolu hesaba atılmalıdır.

.....01.08.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	200	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	300	
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HS.	1.900	
100 KASA HESABI		2.400
2 yıllık sigorta giderinin ödenmesi.		

B) 01/10/20x0'daki 3 aylık sigorta giderinin dönem giderlerine aktarılması kaydını yapınız.

.....01.08.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	300	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.		300
3 aylık sigorta giderinin dönem giderlerine aktarılması		

C) 31/12/20X0'daki 12 aylık sigorta giderinin aktarma kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	1.200	
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HS.		1.200
12 aylık sigorta giderinin aktarılması		

D) 01/01/20x1'deki 3 aylık sigorta giderinin yevmiye kaydını yapınız.

.....01.01.20x1.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	300	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.		300
3 aylık sigorta giderinin dönem giderlerine aktarılması		

Yukarıdaki kayıt her 3 ayda bir yapılmalıdır. 31/12/20X1’de ise 7 aylık sigorta bedeli C maddesindeki hesaplar kullanılarak 7 aylık sigorta gideri tutarıyla yapılmalıdır.

Örnek 2: İşletme, 01/06/20x0 tarihinde kiraladığı işyerinin haziran ve temmuz ayı kira bedeli olan 4.000 TL’yi yasal kesintilerden sonra nakit olarak ödemiştir (Gelir Vergisi Stopajı %20). İşletme mali tablolarını 6 aylık olarak raporlamaktadır. Gerekli muhasebe kaydını yapınız?

1. Dönem (6 ay): Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran
2. Dönem (6 ay): Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık

.....01.06.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.000	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.	2.000	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		800
360.01. Gelir Vergisi $4.000 \times 0,20 = 800$		
100 KASA HESABI		3.200
2 aylık kira giderinin ödenmesi		

181. GELİR TAHAKKUKLARI

“Üçüncü kişilerden tahsili ya da bunlar hesabına kesin borç kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin, içinde bulunan döneme ait olan kısımlarının izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Dönem sonlarında, döneme ait olarak hesaplanacak tutarlar ilgili hasılat ve gelir hesapları karşılığında bu hesaba borç kaydedilir. Sonraki dönemde, alacakların kesinleşmesiyle hesaptaki tutarlar bu hesabın alacağına karşılık ilgili hesapların borcuna geçirilerek kapatılır.”

Örnek 3: İşletme, 01/11/20x0’da bir yıl vadeli yıllık %12 basit faizli 100.000 TL’lik X A.Ş.nin tahvilini satın alıyor.
A) Tahvilinin işletmenin ABC Bankası Eryaman şubesi yatırım hesabından satın alınması kaydını yapınız.

.....01.11.20x0.....		
111 ÖZEL KESİM TAH. SEN. BON. HS.	100.000	
102 BANKALAR HESABI		100.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Yatırım Hesabı		
X A.Ş. tahvilleri		

B) 31/12/20x0 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	2.000	
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		2.000
Yıllık Faiz: $(100.000 \times 12 \times 1) / 100 = 12.000$		
Aylık Faiz: $12.000 / 12 = 1.000$		
2 Aylık Faiz: $1.000 \times 2 = 2.000$		

Diğer Dönen Varlıklar

“Yukarıda belirtilen bölümlere girmediği için özellikle kendi bölümlerinde, tanımlanmamış olan diğer dönen varlık kalemleri bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir.”

190- DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ

“Bir dönemde indirilemeyen ve verginin kaydedildiği ve izlendiği hesaptır.

İşleyişi: 191- İNDİRİLECEK KDV" hesabının "391- HESAPLANAN KDV" hesabı ile karşılaştırılmasından sonraki bakiyesi dönem sonlarında söz konusu hesaba karşılık bu hesaba borç, izleyen dönem veya dönemlerde yapılacak indirimler alacak kaydedilir. "291- GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV" hesabından, "191- İNDİRİLECEK KDV" hesabına aktarılan tutarlar indirilme dönemlerinden önce bu hesaba intikal ettirilmez."

191. İNDİRİLECEK KDV

“Mal ve hizmet alımlarından doğan indirilecek katma değer vergisi bu hesaba borç, mevzuat gereği yapılan indirimler ve hesaba yapılan düzeltmeler ile indirilemeyen ve "190- DEVREDEN KDV" hesabına aktarılan borç bakiyesi bu hesaba alacak yazılır.

İşleyişi: Mal ve hizmet alımlarında indirilecek katma değer vergisi bu hesaba borç, mevzuat gereği yapılabilecek indirimler ve hesaba yapılan düzeltmeler alacak kaydedilir.”

Örnek 1: İşletmenin 31/12/20x0 tarihindeki KDV hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir. KDV mahsup kaydını yapınız.

191 İNDİRİLECEK KDV HS.	391 HESAPLANAN KDV HS.
<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 0 auto; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 50%; left: 50%; transform: translate(-50%, -50%); font-size: 2em;">⋮</div> </div>	<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 0 auto; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 50%; left: 50%; transform: translate(-50%, -50%); font-size: 2em;">⋮</div> </div>
7.550	6.500

KDV mahsup kaydında, mal veya hizmet alışlarında kullanılan 191 İndirilecek KDV Hesabı, mal veya hizmet satışlarında kullanılan 391 Hesaplanan KDV Hesabı, varsa önceki dönemden 190 Devreden KDV hesabı kalanları ters kayıtla ilgili tarafa yazılır. İşletme mal veya hizmet alımını satımından fazla yaptıysa doğal olarak KDV ödemez, KDV devreder. Diğer yandan işletme mal veya hizmet satımını alımından fazla yaptıysa doğal olarak KDV öder. Aşağıdaki kayıta 191 nolu hesap 391 nolu hesaptan büyük olduğundan KDV ödenmeyecek, KDV devredecektir.

31.12.20x0		
391 HESAPLANAN KDV HESABI	6.500	
190 DEVREDEN KDV HS.	1.050	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		7.550
KDV mahsup kaydı.		

Örnek 1: ASNENB İmalat A.Ş. 26/12/20x1 tarihinde ürettiği makineyi Coşkun İhracat A.Ş.'ye ihraç kaydı ile 1.000.000 TL + %18 KDV'den bedeli daha sonra alınmak üzere teslim etmiştir. Coşkun İhracat A.Ş. söz konusu makineyi gelecek hesap döneminde ihraç edecektir.

A) İhraç kaydı ile makine satışının yevmiye kaydını yapınız.

.....26.12.20x1.....		
120 ALICILAR HESABI	1.000.000	
120.01. Coşkun İhracat A.Ş.		
192 DİĞER KDV HESABI	180.000	
192.03. Tecil Edilecek KDV		
601 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.		1.000.000
391 HESAPLANAN KDV HS.		180.000
391.03.Tecil Edilecek KDV		
İhraç kaydı ile makine satışı		

İhraç kaydı ile mal teslimlerinde 3065 sayılı KDV kanununun 11. maddesinin 1c bendine göre imalatçıdan ihracatçıya tesliminden itibaren 3 ay içinde ihraç edilen mallardan KDV alınmamaktadır. Örnekte ihracatın 3 ay içinde gerçekleşeceği varsayılmıştır.

B)191 İNDİRİLECEK KDV hesabında 25.400 TL borç kalanı, 391 HESAPLANAN KDV hesabında 40.800 TL Yurtiçi satışlara ilişkin alacak kalanı bulunduğuna göre 31/12/20x1 tarihindeki KDV mahsup kaydını yapınız.

.....26.12.20x1.....		
391 HESAPLANAN KDV HS	220.800 ¹⁵	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		25.400
492 GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KDV		180.000
492.01. Tecil Edilecek KDV		
492.01.01. İhraç Kaydı ile Sat. KDV		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HS.		15.400
360.03.KDV		
KDV mahsup kaydı.		

C)28/02/20X2 tarihinde tecil edilen KDV'nin terkininin yevmiye kayıtlarını yapınız.

.....28.02.20x1.....		
492 GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KDV	180.000	
492.01. Tecil Edilecek KDV		
492.01.01. İhraç Kaydı ile Sat. KDV		180.000
392 DİĞER KDV HESABI		
392.01. Tecil ve Terkin Edilmiş KDV		
392.01.01. İhraç Kaydı ile Satış KDV		
Tecil edilen KDV'nin terkinin kısa vadeye aktarılması		
.....28.02.20x1.....		
392 DİĞER KDV HESABI	180.000	
392.01. Tecil ve Terkin Edilmiş KDV		
392.01.01. İhraç Kaydı ile Satış KDV		
192 DİĞER KDV HESABI		180.000
392.01. Tecil ve Terkin Edilmiş KDV		
192.03. Tecil Edilecek KDV		
Tecil edilen KDV'nin terkinini		

¹⁵ 391 nolu hesabın alacak kalanı toplamı = 40.800 + 180.000

193. PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR

“Mevzuat gereğince peşin ödenen ve bir yıl içinde indirim konusu yapılabilecek gelir, kurumlar ve diğer vergiler ile fonların kayıt ve takip edildiği hesaptır.

İşleyişi: *Peşin ödenen ve bir yıl içinde indirim konusu yapılabilecek gelir, kurumlar ve diğer vergiler ile fonlar, bu hesaba borç yazılır. Dönem sonunda tahakkuk edecek gelir veya kurumlar vergisi ile fon karşılıklarından yapılacak olan indirimi teminen "37- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI" grubunda bulunan "371- DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ" hesabının borcuna aktarılır. Ancak aktarılacak tutar "370- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI" hesabının tutarından fazla olamaz. Aktarılamayan tutar, dönem sonunda bu hesabın bakiyesi olarak kalır."*

Örnek: 1.400.000 TL ödenmiş sermaye sahip ASNENB A.Ş.'nin ortaklarından Nehir COŞKUN'un payı 100.000, Ortak Ela Deniz COŞKUN'un payı 100.000, Ortak Nil Duru COŞKUN'un payı 100.000 TL, Ortak Bilge Liya COŞKUN'un payı 100.000 TL'dir. ASNENB A.Ş. 2021 yılında 500.000 TL kar etmiştir. Yıl içerisinde peşin ödenen vergi ve fonlar toplamı ise 70.000 TL'dir.

İstenenler: Kar dağıtımını ve yevmiye kayıtlarını yapınız.

Dönem Karı	500.000
Kurumlar Vergisi (500.000 x % 25)	(125.000)
	375.000
I.Tertip Yedek Akçe ¹⁶ (500.000 x %5)	(25.000)
I. Temettü ¹⁷ (400.000 x %5)	(20.000)
	330.000
II. Tertip Yedek Akçe (330.000 x 1/10)	(33.000)
II. Temettü	297.000

.....31.12.20x1.....		
691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI	125.000	
370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI		125.000
Vergi ve fonların karşılık hesabına alınması		
.....31.12.20x1.....		
371 DÖN. KARININ PEŞ. ÖD. VERGİ VE DİĞ. YÜK.HS.	70.000	
193 PEŞİN ÖD. VERGİ VE FON. HS.		70.000
Geçici vergi dönemleri ve diğer peşin ödenen vergilerin mahsubu		

¹⁶ TTK md. 519'a göre 1 Tertip yasal yedek akçe ödenmiş sermayenin en fazla % 20'sine kadar ayrılabilir. TTK md. 521'e göre ise esas sözleşmelere madde konulup bu oran değiştirilebilir, ayrıca şirket sözleşme veya genel kurul kararı ile de ihtiyari yedek akçe ayırabilir.

¹⁷ I. Temettü ödenmiş sermayenin %5'i

.....31.12.20x1..... 690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS. 691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI. 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS Kar/Zarar devri.	500.000	125.000 375.000
.....31.12.20x1..... 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS 590 DÖNEM NET KARI HESABI Geçici vergi dönemleri ve diğer peşin ödenen vergilerin mahsubu	375.000	375.000
.....31.12.20x1..... 590 DÖNEM NET KARI HESABI 540 YASAL YEDEKLER HS. 540.01 I. Tertip 25.000 540.02. II. Tertip 33.000 331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI 331.10 Ödenecek Kar Payları(I temettü ve II temettü) 331.10.01 Nehir COŞKUN 79.250 331.10.02 Ela Deniz COŞKUN 79.250 331.10.03 Nil Duru COŞKUN 79.250 331.10.04 Bilge Liya COŞKUN 79.250	375.000	58.000 317.000
.....31.12.20x1..... 331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI 331.10 Ödenecek Kar Payları (I temettü ve II temettü) 331.10.01 Nehir COŞKUN 79.250 331.10.02 Ela Deniz COŞKUN 79.250 331.10.03 Nil Duru COŞKUN 79.250 331.10.04 Bilge Liya COŞKUN 79.250 102 BANKALAR HS. 102.01.ABC Bankası 102.01.01. Eryaman Şubesi 360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HS. 360.01 Gelir Vergisi Stopaj: $317.000 \times 0,15 = 47.550$ kesintisinden sonra temettülerin ortaklara ödenmesi.	317.000	269.450 47.550

.....31.12.20x1..... 370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI 371 DÖN. KARININ PEŞ. ÖD. VERGİ VE DİĞ. YÜK.HS. 360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HES. 360.02. Ödenecek Kurumlar Vergisi Ödenecek kurumlar vergisi	125.000	70.000 55.000
.....31.12.20x1..... 360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HES. 360.02. Ödenecek Kurumlar Vergisi 102 BANKALAR HS. 102.01.ABC Bankası 102.01.01. Eryaman Şubesi Kurumlar vergisinin ödenmesi	55.000	55.000

196. PERSONEL AVANSLARI

“Personel ve işçilere maaş, ücret ve yolluklarına mahsuben önceden ödenen avansların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Yapılan ödemeler bu hesaba borç; nakden iadeler ile istihkaklardan kesilen tutarlar ve tevdi edilen belgeler tutarı alacak kaydedilir.”

Örnek: 12/04/20x0 tarihinde Çubuk inşaat taahhüt işletmesi işletme çalışanı Cebrail Kartal’ın Nisan ayı maaşına mahsuben 1.000 TL avans ödemiştir. 16/04/20x0 tarihinde çalışanın net ücreti 5.000 TL olarak hesaplanmış ve avans düşüldükten sonra kalan tutar çalışana nakit olarak ödenmiştir.

A) Avansın verilmesi kaydını yapınız.

.....16.04.20x1..... 196 PERSONEL AVANSLARI HS. 100 KASA HESABI Personel avansları	1.000	1.000
---	-------	-------

B) Personel ücretinin ödenmesi ve avansın kapatılması kaydını yapınız.

.....16.04.20x1..... 335 PERSONELE BORÇLAR HS. 100 KASA HESABI 196 PERSONEL AVANSLARI HS Personel ücretinin ödenmesi ve avansın kapatılması.	5.000	4.000 1.000
--	-------	----------------

197. SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI

“Sayımlar sonucunda tespit edilen kasa, stok ve maddi duran varlıklar noksanlarıyla, tesellüm sırasında ortaya çıkan noksanların geçici olarak kayıt ve izleneceği hesaptır.

İşleyişi: *Noksanlığın ortaya çıkması ile hesaba borç, sorumlularından tahsili veya zarar kaydedilmesi halinde ise alacak kaydedilir.”*

198. DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR

“Bu hesap grubu içerisinde sayılanların dışında kalan diğer çeşitli dönen varlıkların izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: 01/04/20X1 tarihinde işletme adına çıkarılmış olan kredi kartında 985 TL biriken puan olduğunu tespit edilmiştir.

A) 01/04/20x1 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

.....01.04.20x1.....		
198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR HS.	985	
198.01-Birikmiş Kredi Kartı Puanları		
679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE		985
KARLAR		
Birikmiş kredi kartı para puanları.		

B) Biriken kredi kartı puanlarıyla işletme 10/04/20x1 tarihinde 100 + %18 KDV ile kırtasiye almıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....10.04.20x1.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	100	
191 İNDİRİLECEK KDV	18	
198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN		118
VARLIKLAR HS.		
198.01-Birikmiş Kredi Kartı Puanları		
Kredi kartı para puanlarıyla kırtasiye alımı.		

DURAN VARLIKLAR

“Bu ana hesap grubu; bir yıldan veya bir normal faaliyet döneminden daha uzun sürelerle, işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve ilke olarak bir yılda veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülmeven varlıkları kapsar. Duran Varlıklar, Ticari Alacaklar, Diğer Alacaklar, Mali Duran Varlıklar, Maddi Duran Varlıklar, Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Özel Tükeneveye Tabi Varlıklar, Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları ve Diğer Duran Varlıklar olarak bölümlenir.”

Ticari Alacaklar

“Bu grupta bir yıldan fazla uzun vadeli senetli ve senetsiz ticari alacaklar izlenir. Vadesi bir yılın altına düşenler, dönen varlıklar içerisinde ilgili hesaplara aktarılır. Ticari ilişkilerden dolayı ana kuruluş iştirak ve bağlı ortaklıklardan olan alacaklar varsa, bu grupta ki ilgili hesapların ayrıntılarında gösterilir. Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.”

220. ALICILAR

“İşletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacakları, finansal kiralamadan doğan senetsiz alacakların da izlenmesi için kullanılır.”

Örnek 1: İşletme, 10/04/20x0 tarihinde Tuna Can’a 17 ay sonra tahsil edilmek üzere 100.000 TL + %18 KDV ile veresiye(kredili) mal satmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....10.04.20x0.....		
220 ALICILAR HESABI	118.000	
220.4 Tuna Can		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		100.000
391 HESAPLANAN KDV HESABI		18.000
Uzun vadeli veresiye mal satışı		

226. VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

“İşletmede, üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi ve bir akdin karşılığı olarak, geri alınmak üzere verilen, bir yıldan uzun süreli depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: İşletme, 4 yıllığına kiraladığı bir işyeri su sayacı için 10/04/20x0 tarihinde 100 TL depozito yatırmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....10.04.20x0.....		
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	100	
100 KASA HESABI		100
Su sayacı depozitosu		

Diğer Alacaklar

“Herhangi bir ticari işleme dayanmadan meydana gelmiş ve bir yıldan uzun sürede tahsil edilmesi düşünülen alacakları kapsar. Vadesi bir yılın altına düşenler dönen varlıklar içerisinde ilgili hesaplarına aktarılır. Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.

Ticari Alacaklar ile Diğer Alacaklar Hesap Gruplarının İşleyişleri:
Yukarıdaki alacak hesaplarının her birinin tanımı, bölümlenmesi, işleyişi, değerlemesi dönen varlıklar içerisinde yer alan ilgili alacak hesaplarında olduğu gibidir.”

2.3. MALİ DURAN VARLIKLAR

“Uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklar nedeniyle elde tutulan uzun vadeli menkul kıymetlerle veya paraya dönüşme niteliğini kaybetmiş uzun vadeli menkul kıymetler bu grupta izlenir. Ayrıca, diğer bir işletmeye veya bağlı ortaklığa ortak olmak amacıyla edinilen sermaye payları da bu grupta yer alır. Bu grup aşağıdaki hesapları kapsar.”

240. BAĞLI MENKUL KIYMETLER

“İştiraklerdeki sermaye payları hesabında aranan asgari yüzdeleri taşımadığı için iştirakler hesabında izlenemeyen, ancak uzun vadede elde tutulması amaçlanan hisse senetleri ile hisse senetleri dışında kalan ve uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklarla veya paraya dönüşme niteliği kaybaldığı için elde tutulan menkul kıymetler bu hesapta izlenir.

İşleyişi: *Bu menkul kıymetler elde edildiğinde veya bu gruba devredilmesi gerektiğinde "240. Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı"na borç; elden çıkarıldığında bu hesaba alacak kaydedilir.”*

İşletmeler hisse senetlerini ellerindeki nakit fazlasını değerlendirmek dışında, uzun vadeli, şirketlerde söz sahibi olmak, iştirak ve şirketleri kontrol altına almak amacıyla da almaktadırlar. 240, 242 ve 245 nolu hesapların MUSGUT'taki işleyiş özelliklerine göre, nakit fazlasını

değerlendirmek amacı dışında hisse senedi alımlarında aşağıdaki oranlara göre ilgili hesaplar kullanılmaktadır:

- Yatırım amacı dışında hisse senedi alımı oranı %0 - %10 arasında ise işletme kendi kayıtlarında 240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabının borcuna,
- Yatırım amacı dışında hisse senedi alımı oranı %10 - %50 arasında ise işletme kendi kayıtlarında 242 İştirakler Hesabının borcuna,
- Yatırım amacı dışında hisse senedi alımı oranı %50 den fazla ise işletme kendi kayıtlarında 245 Bağlı Ortaklıklar Hesabının borcuna kayıt yapacaktır.

Örnek 1: ABC işletmesi 10/04/20x0 tarihide başka bir işletmenin çıkardığı ve %9 luk sermaye payı ile oy hakkını temsil eden 500.000 TL tutarındaki hisse senedini alıyor. Ödeme işletmenin ABC bankası Eryaman şubesindeki yatırım hesabından gerçekleşiyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....10.04.20x0.....		
240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI	500.000	
102 BANKALAR HESABI		500.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Yatırım Hesabı		
Bağlı menkul kıymetler.		

242. İŞTİRAKLER

“İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık payları-nın izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla %50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır.

İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10 oranında bulunması gerekir.

İşleyişi: İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda veya hisse senedi edinildiğinde hesaba borç, elden çıkarılmalarında alacak kaydedilir.”

Örnek 1: X işletmesi 10/04/20X0 tarihide iştirak amacıyla başka bir şirketin çıkardığı ve %45 lik sermaye payını temsil eden 2.000.000 TL tutarındaki hisse senedini alıyor. Ödeme ABC bankası Eryaman şubesindeki yatırım hesabından gerçekleşiyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....10.04.20x0.....		
242 İŞTİRAKLER HESABI	2.000.000	
102 BANKALAR HESABI		2.000.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Yatırım Hesabı		
İştirak amacıyla hisse senedi satın alınması.		

245. BAĞLI ORTAKLIKLAR

“İşletmenin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarının izlendiği hesaptır. Bağlı ortaklığın sahipliğinin belirlenmesinde yukarıdaki kıstaslardan, yönetim çoğunluğunu seçme hakkı, esas alınır.

İşleyişi: Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda veya hisse senedi edinildiğinde hesaba borç, ortaklık paylarının elden çıkarılmasıyla alacak kaydedilir.”

Örnek 1: ABC işletmesi 15/04/20X0 tarihinde yönetimin çoğunluğunu seçme amacıyla başka bir şirketin çıkardığı ve %65 lik sermaye payını temsil eden 5.000.000 TL tutarındaki hisse senedini alıyor. Ödeme ABC bankası Eryaman şubesindeki yatırım hesabından gerçekleşiyor. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.04.20x0.....		
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI	5.000.000	
102 BANKALAR HESABI		5.000.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
102.01.01.01. Yatırım Hesabı		
İştirak amacıyla hisse senedi satın alınması.		

25. MADDİ DURAN VARLIKLAR

“İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini yararlanma süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlık kalemlerinin ve

bunlarla ilgili birikmiş amortismanların izlendiği hesap grubudur. Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.”

250. ARAZİ VE ARSALAR

“İşletmeye ait her türlü arazi ve arsaların izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: İşletme, 11/07/20x0 tarihinde 1.000.000 TL(Tapu ve noter masrafları dahil) + % 18 KDV ile arazi satın almış, ödeme işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabından yapılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....11.07.20x0.....		
250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI	1.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	180.000	
102 BANKALAR HESABI		1.180.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Arazi satın alınması.		

251. YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ

“Herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için; yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş her türlü yol, hark, köprü, tünel, bölme, sarnıç, iskele vb. yapıların izlendiği hesaptır.”

252. BİNALAR

“Bu hesap işletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: İşletme, 15/07/20x0 tarihinde 20.000.000 TL (Tabu ve noter masrafları dahil) + %18 KDV ile bina satın almış, KDV işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabından ödenmiş, kalan tutar için ise borçlanılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.07.20x0.....			
252 BİNALAR HESABI		20.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		3.600.000	
102 BANKALAR HESABI			3.600.000
102.01. ABC Bankası			
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi			
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR			20.000.000
HESABI			
Bina satın alınması.			

253. TESİS, MAKİNA VE CİHAZLAR

“Üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçlerinin (Konveyör, Forklift vb) izlendiği hesaptır. Bu hesap kullanım amaçlarına ve makine çeşitlerine göre bölümlenebilir.”

Örnek 1: İşletme, 17/07/20x0 tarihinde 5.000.000 TL + %18 KDV ile fabrikada kullanmak üzere makine satın almış, KDV peşin ödenmiş, kalan tutar ise işletmenin ABC Bankası Eryaman şubesindeki hesabından ödenmiştir. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....17.07.20x0.....		
253. TESİS, MAKİNA VE CİHAZLAR HESABI	5.000.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900.000	
102 BANKALAR HESABI		5.000.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
100 KASA HESABI		900.000
Makine satın alınması.		

254. TAŞITLAR

“İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtların izlendiği hesaptır. Ulaştırma sektöründe hizmet üretimi amacıyla kullanımda olan tüm taşıt araçları da bu hesapta izlenir. Ancak, ulaştırma sektöründe ana üretimde kullanılan taşıt araçlarının toplam tutarı bilanço dipnotlarında gösterilir.”

Örnek 1: İşletme, 21/07/20x0 tarihinde 300.000 TL (noter masrafları dahil) + %18 KDV ile binek oto satın almış, ödeme işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabından yapılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....21.07.20x0.....		
254. TAŞITLAR HESABI	300.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54.000	
102 BANKALAR HESABI		354.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
Binek oto satın alınması.		

255. DEMİRBAŞLAR

“İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi maddi varlıkların izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: İşletme, 27/07/20x0 tarihinde büroda kullanılmak üzere adeti 5.000 TL + %18 KDV ile 10 bilgisayar satın almıştır. Ödeme işletmenin ABC Bankası Eryaman Şubesindeki hesabından yapılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....27.07.20x0.....		
255. DEMİRBAŞLAR HESABI	50.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	9.000	
102 BANKALAR HESABI		59.000
102.01. ABC Bankası		
102.01.01. ABC Bankası Eryaman Şubesi		
10 Bilgisayar: 10 x 5.000 = 50.000		
KDV: 50.000 X 0,18 = 9.000		

256. DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR

“Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan diğer maddi duran varlıkların izlendiği hesaptır.”

İşleyişleri: Maddi duran varlıklar hesapları satınalma, devir, inşa veya imal bedelleriyle borçlandırılır. Satılan, devredilen, kullanma yeteneğini kaybedenler ise, alacak kaydı ile hesaplardan çıkarılır.”

257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

“Maddi duran varlık bedellerinin, kullanılacakları süre içerisinde hesaben yokedilebilmesini sağlamak amacıyla kullanılan hesaptır.

İşleyişi: *Ayrılan amortismanlar ilgili gider hesapları karşılığında bu hesaba alacak; satılan, devredilen, kullanma yeteneğini kaybedenler ise hesaba borç, ilgili varlık hesabına da alacak kaydedilir.”*

Amortisman Uygulaması

-01/01/2004 tarihinden itibaren önce aktife giren iktisadi kıymetler için 28/04/2004 tarihinde yapılan düzenlemeden önceki hükümler uygulanmaktadır. Buna göre amortisman oranları %20’yi geçmemek üzere kaydıyla dilendiği gibi belirlenebilir. Ancak bina ve araziler için 153 Nolu VUK oranları uygulanır. 31/12/2003 tarihinden sonra aktife giren iktisadi kıymetler için faydalı ömür oranları 333 nolu VUK genel tebliği ekinde yer alan listedeki faydalı ömür veya amortisman oranları uygulanır.

VUK Mükerrer M.320’e göre; istenilen amortisman yöntemi kullanılır. Normal amortisman kullanılmaya başlandıktan sonra azalan bakiyelere geçilmez. Azalandan normale geçilebilir.

Yıl içinde ayrılmayan amortismanların daha sonraki yıllarda ayrılmasına vergi mevzuatı izin vermemektedir.

Boş arsa ve arazilere amortisman ayrılmaz. Maddi olmayan duran varlıklara azalan bakiyeler yöntemi uygulanmaz.

Kıst amortisman yöntemi VUK'un 320. maddesine eklenen fıkrada amortisman tabi iktisadi kıymetlerin, aktife girdiği ilk hesap döneminde kıst amortisman uygulamasının getirildiği açıklanmıştır. Fakat kıst amortisman uygulaması binek otomobiller ile sınırlandırılmıştır. Kıst amortismanda aylık amortisman söz konusudur, fakat sadece binek otomobiller işletmenin aktife girdikleri yıl aylık amortisman ayrılabilir. Diğer tüm varlıklar için yıllık amortisman ayrılır.

01/01/2021 yılı itibariyle demirbaş ve amortisman sınırı 522 sayılı VUK Genel Tebliği ile 1.500 TL olarak belirlenmiştir. 2021 yılı başından itibaren KDV hariç 1.500 TL'nin altındaki demirbaş alımları doğrudan gider yazılabilecektir. Bu tutarı geçen demirbaşlar için amortisman ayrılacaktır.

Örnek 1: İşletmenin envanterinde ekonomik ömrü 5 yıl, amortisman oranı % 20 olan bir makine bulunmaktadır.

A) Normal amortisman yöntemine göre amortisman tablosunu ve 31/12/20x0 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

Normal amortisman yönteminde direkt amortisman oranı kayıtlı değerle çarpılarak amortisman tutarı bulunur.

Normal Amortisman Yöntemine Göre Amortisman Tablosu

.....31.12.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	40.000	
257. BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)		40.000
HESABI 200.000 x 0,20 = 40.000 TL amortisman.		

Yıllar	Kayıtlı Değer	Oran	Amortisman Tutarı
20x0	200.000	%20	40.000
20x1	200.000	%20	40.000
20x2	200.000	%20	40.000
20x3	200.000	%20	40.000
20x4	200.000	%20	40.000

B) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman tablosunu ve 31/12/20x0 tarihindeki yevmiye kaydını yapınız.

Azalan bakiyeler yöntemi, paranın zaman değeri de hesaba katıldığında işletmeye daha çok nakit akışı sağlayacağından tercih edilebilmektedir. Bu yöntemde amortisman oranının iki katı alınmaktadır. Örnekte amortisman oranı %20 olduğundan sözkonusu oran 2 ile çarpılarak azalan bakiyelerde amortisman oranı % 40 olarak alınır.

.....31.12.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	80.000	
257. BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)		80.000
HESABI 200.000 x 0,40 = 80.000 TL amortisman.		

Örnek 2: İşletme idari binasında 50.000 TL değerle kayıtlı demirbaşlarına 31/12/20x0 tarihinde %20 oranında amortisman ayırmıştır.

Yıllar	Kayıtlı Değer	Oran	Amortisman Tutarı	Kalan Değer
20x0	200.000	%40	80.000	120.000
20x1	200.000	%40	48.000	72.000
20x2	200.000	%40	28.800	43.200
20x3	200.000	%40	17.280	25.920
20x4	200.000	%40	25.920	-

Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	10.000	
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)		10.000
HESABI 50.000 x 0,20 = 10.000 TL amortisman.		

Örnek 3: İşletme, üretim departmanında 1.000.000 TL değerle kayıtlı makinelere 31/12/20x0 tarihinde %10 oranında amortisman ayırmıştır.

Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....31.12.20x0.....		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI	1.000.000	
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)		1.000.000
HESABI		
50.000 x 0,20 = 10.000 TL amortisman.		

Örnek 4: İşletme, 22/02/20x1 tarihinde birikmiş amortismanı 20.000 TL, kayıtlı değeri 35.000 TL olan demirbaşları satmıştır.

A) Demirbaşlar 10.000 TL + % 18 KDV ile satıldığındaki yevmiye kaydını yapınız.

.....22.02.20x1.....		
100 KASA HESABI	11.800	
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) HESABI	20.000	
689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZAR. HESABI	5.000	
255 DEMİRBAŞLAR HESABI		35.000
391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.800
Demirbaşların satışı.		

B) Demirbaşlar 20.000 TL+ % 18 KDV ile satıldığındaki yevmiye kaydını yapınız.

.....22.02.20x1.....		
100 KASA HESABI	23.600	
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) HESABI	20.000	
255 DEMİRBAŞLAR HESABI		35.000
679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE		5.000
KARLAR HESABI		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		3.600
Demirbaşların satışı.		

Maddi Olmayan Duran Varlıklar

“Herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin izlendiği hesap grubudur.”

260. HAKLAR

“İmtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve ünvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaları kapsar.

İşleyişi: Edinilen haklar, maliyet bedelleri ile bu hesaba borç kaydedilir. Yararlanma süreleri içerisinde, yararlanma sürelerinin belli olmaması durumunda, 5 yıllık sürede eşit taksitlerle itfa olunarak yok edilir.”

Örnek:15/02/20x1 tarihinde işletme, bir kitabın telif hakkını, brüt 20.000 TL ödeyerek satın alıyor. Ödemeden % 15 Gelir Vergisi kesintisi yapılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.02.20x1.....		
260 HAKLAR HESABI	20.000	
260.01.Telif Hakları		
100 KASA HESABI		17.000
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		3.000
HESABI		
360.01. GV 3.000 TL		
Kitap telif hakları.		

264. ÖZEL MALİYETLER

“Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi veya ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan giderler ile (normal bakım, onarım ve temizleme giderleri hariç) bu gayrimenkulun kullanılması

için yapıлып kira süresinin sonunda mal sahibine bırakılacak olan, varlıkların bedellerini kapsar.

İşleyişi: Yapılan harcamalar hesaba borç kaydedilir. Bu harcamalar kira süresi içerisinde, kira süresinin beş yıldan fazla olması durumunda da beş yılda eşit tutarlarla, amorti edilir. ”

Örnek1:15/02/20x1 tarihinde işletme 5 yıllığına kiraladığı bir bina için dekorasyon yaptırmıştır. Bununla ilgili olarak 5.000 TL + % 18 KDV ödemiştir.

A) Ödeme için gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.02.20x1.....		
264 ÖZEL MALİYETLER HESABI	5.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900	
100 KASA HESABI		5.900
Kiralanan binanın dekorasyon gideri.		

B)31/12/20x1 tarihindeki amortisman kaydını yapınız.

.....31.12.20x1.....		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1.000	
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI		1.000
Özel maliyet amortismanı: 5.000 X 0,20 = 1.000		

267. DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

“Yukarıda sayılanların dışında kalan diğer maddi olmayan duran varlık kalemlerinin izlendiği hesaptır.”

Örnek 1: *İşletme*, 15/02/20x1 tarihinde bir yazılım firmasına 10.000 TL + %18 KDV ile muhasebe paket programı yazdırmış, ödeme peşin yapılmıştır. Gerekli yevmiye kaydını yapınız.

.....15.02.20x1.....		
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	10.000	
267.01. Muhasebe Paket Programı		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800	
100 KASA HESABI		11.800
Muhasebe paket programı.		

268. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

“Maddi olmayan duran varlık bedellerinin, kullanılabilirleri süre içerisinde yok edilebilmesini sağlamak amacıyla kullanılan hesaptır.

İşleyişi: *Ayrılan amortismanlar, ilgili gider hesapları karşılığında bu hesaba alacak; kullanım hakkı sona erenler ya da elden çıkarılanlar hesaba borç, ilgili varlık hesabına alacak kaydedilir.”*

269. VERİLEN AVANSLAR

“Maddi olmayan duran varlıklarla ilgili olarak gerek yurtiçi, gerekse yurtdışındaki kişi ve kuruluşlara yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

İşleyişi: *Ödeme yapıldığında hesaba borç; varlıklar elde edildiğinde ilgili hesabın borcu karşılığında bu hesaba alacak kaydedilir.”*

Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

“Belirli bir maddi varlıkla çok yakından ilgili bulunan veya tamamen tüketime tabi varlıklar için yapılan, üretim çalışmalarının zaman ve yoğunluğu ile sınırlı bir ömre sahip olan giderleri içerir.”

Diğer Duran Varlıklar

“Bundan önceki bölümlerde sayılan duran varlık kalemlerine girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer duran varlık kalemleri bu grupta yer alır.”

KAYNAKÇA

1. Bedestenci, Ç., Canitez, M. (2008). *Dış Ticaret, İşlemler ve Uygulamalar*, 6. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
2. Can, A. V. (2007). Luca Pacioli “Muhasebenin Babası” Mıdır? *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, Mayıs .
3. Carmona, S. Ezzamel, M. (2007). Accounting and accountability in ancient civilizations: Mesopotamia and ancient Egypt, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 20(2), 177-209
4. Cengiz, S. (2017). *Finansal Kiralama İşlemlerinin Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulamaları: Tms 17 Ve Vuk Kapsamında İncelenmesi*, *Global Journal of Economics and Business Studies Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 6 (11), 43-56.
5. Çaldağ, Y. (2013). *Şirketler Muhasebesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
6. Dinç, E., Atasel, O.Y. (2016). Türkiye’deki Muhasebe Anlayışının Gelişim Süreci ve Mevcut Durumun İncelenmesi. *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 267-283.
7. Güvemli, O. (2018). Muftav’ın Dünya Kayıt Kültürüne Büyük Katkısı: Orta Doğu Muhasebe Tarihi (Mö 3000 – Ms 2000) *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Ocak (14).
8. Karakaya, M. (2005). *Muhasebe Teknikleri 2 Ders Kitabı*, Ankara: Tutibay Yayınları.
9. Kaygusuz, S. Y., Aslan, Ü., Kepçe, N. (2012), *Genel Muhasebe 1. 2. Baskı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
10. Kızıl, A., Şoğur, M., Örsçelik, N. (2013). *İthalat-İhracat İşlemleri Muhasebe Uygulamaları El Kitabı*, İstanbul: Der Yayınları.
11. Kızıl, C.A, Akman, V., Zorkalkan, T., Türkmen, R. (2015). Muhasebenin Tarihine Küresel Kapsamda ve Türkiye Kapsamında Vergisel Bir Bakış, *Leges Sosyal Bilimler Dergisi*. (3) 70-87

12. Liu, C. & Yuan, H. (2011). Principal Factors Affecting IDBT, *Evolution Journal of Service Science and Management*, 4(1), 445-452.
13. Mouck, Tom (2004), Ancient Mesopotamian Accounting and Human Cognitive Evolution, *Accounting Historians Journal*, 31(2), 1-28
14. Omagbon, P. (2015). Conceptual Development of Accounting: A Historical Perspective *International Journal of Management, Accounting and Economics*, 2(11).
15. Örtten, R., Karapınar, A. (2013). *Dönem Sonu Muhasebe Uygulamaları*, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
16. Özmen, İ., Tunçez, H.A. (2019). İhraç Kayıtlı Satışlardan Doğan Kdv İadesinin Vergi Mevzuatındaki Gelişimi ve Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 12 (3), 711-730.
17. Sağlam, N., Şengel, S. (2016). *Şirketler Muhasebesi*, 6. Baskı Ankara: Detay Yayıncılık.
18. Sevilengül, O. (2016). *Genel Muhasebe*, 18. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
19. Ulusan, H. (2017). *Dönemsonu Muhasebe İşlemleri*, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
20. Yılmaz, K. (2018). *İnşaat Muhasebesi*, 5. Baskı, İstanbul: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
21. Yükçü, S. (2009). *Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi*. İzmir: Vizyon Eğitim Dağıtım Danışmanlık Ltd. Şti.

www.gib.gov.tr

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Muhasebe%20Uygulamas%C4%B1.pdf

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319895#:~:text=Daha%20%C3%B6nce%201850%2C1926%20ve,enteg rasyonunun%20sa%C4%9Flanmas%C4%B1nda%20rol%20almas%C4%B1%20idi.>

IKSAD
Publishing House

ISBN: 978-625-7562-29-4